КОММУНИС АЖАЛАЙ КОЛЛЕКТИВҮҮДТЭ, ДАРНИГУУДТА, ҮЙЛЭДБЭРИИН ТҮРҮҮШҮҮЛДЭ, НЭ ЮУМЭ ҮҮСХЭГШЭДТЭ АЛДАР СОЛО!

(1963 оной Майн 1-дэ зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан уряануудһаа)

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 85 (10146) | 1963 оной апрелиин 10, среда | Сэн 2 мүнгэн

* * *

[...]Н УРДА ТЭЭХИ [...]АЛИС МҮРЫСӨӨН

[...]дэлхэйн бүхы [...]алаа нэгэдэл- [...]дын һайндэр- Советскэ Сою- [...]унис партиин [...]итедэй гарга- агууехэ Эхэ [...]һүр жабхалан- [...]омог баяртай- [...]овет хүн бүхэ- [...]ата хэрэгүүд- баатаршалга- [...]лна. Энээнтэй [...] оронойимнай [...]дта, фабрика [...]дта, шэнэ ба- [...]үр, колхоз бо- [...]та—хаа хаана- [...]үдэй ажалла- [...]р бүхэндэ со- [...]еэнэй долгин [...]р, шэнэ далай- [...]өржэ байна. [...]хи мүрысөөн», [...]ндэлэлдэ зо- [...]алай жагсаал» [...]нүүд редакци- [...]гуудһаа олоор [...]ай.

[...]эхи мүрысөөн- [...]эр оролсоһон [...] промышлен- [...]д Эхэ оронойн- [...]рхим бэлэгүү- [...]йнхай. Үдэр- [...]лайнгаа бүтээ- [...], һара бүхэн- [...]хэндэ үйлэд- [...]эб үлүүлэн [...] дээдэ шанар- [...]ргаха, продук- [...]нэ сэн хямда- [...]үкэн зүрхэнэй [...]р ажаллажа [...]мэришэн ан- [...]а. Манай рес- [...]ү предприяти- [...]жэшээ дээрэ- [...]одоор мэдэг- [...]ажалай кол- [...]дэтэ нэрэ зэр- Улаан-Үдын на- [...]фрикын хүдэл- [...]лайнгаа түсэб [...]йгөөр дүүргэ- [...]лүүлэн 10000 [...]д Эхэ орондоо [...] урдынхиһаа [...]бжэлтэтэйгээр [...]нхой. Шэлэй [...] завод, мя- [...] комбинат, [...]» завод бо- [...] коллективүүд [...]жалтатайгаар [...]ысөөнэй түрүү [...] Эндэ «Забай- [...]ьадые дурда- [...]бинат урдань [...]бадаг, үйлэд- [...]ри дүүргэдэг- [...] һүүлэй үедэ [...]лөө нилээд ху- [...]ингэжэ нэгэдэ- [...]а түсэб үлүү- [...] мянган кубо- [...]одо Эхэ орон- [...]оциалис мүры- [...]гиной ашата [...]харагдана.

[...]ис партиингаа [...]мунизмын ма- [...]ескэ үндэ- [...]ужа байһан [...]айнгаа баа- [...]дынгөө хуби- [...] зоригжонхой [...] ажалшадай [...]эгүүдээр бая- [...]ргагүй.

[...]тай ноябриин [...]хэбэринүүдэй [...]эгдэһэн шэ- [...] һүүлээр, [...]оиин сэхэ үй- [...]итэй болом- [...]удта, колхоз, [...]ехэ хубилал- [...]йнхай. Тон [...]буулгануудай [...]нь тоб байса [...]жахые уда- [...]зурганууд, [...] органууд [...]тай хүдэл- [...] Түбхын тү- [...] ажалшадай [...]ын, эмхид- [...] үргэн дэ- [...] ехэтэйгээр [...]оо, социа- [...] далай- [...]озниг̇уудай, [...]ишэдэй үүс- [...] урдынхи- [...]тайгээр ба-

даранхай. Мүнөө Коммунис партиингаа Центральна Комитедэй уряада харюусан, колхозно таряашаднай адууһа малайнгаа тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ болон хүдөө ажахын алибаа продуктнуудые эрид түргэн элбэгжүүлхын түлөө хэлбэришэгүйгөөр тэмсэжэ, үнэн зүрхэнһөө оролдожо байна. Майн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөн энэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ байһаниинь лабтай.

Хүдөө ажахымнай хүдэлмэрилэгшэд, колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд 1963 ондо бага бэшэ уялгануудые абанхай. Энэ хабар тарилгын талмай горитойгоор үргэдэхэ байна. Урдынхиһаа баян ургаса абтахаар түсэблэгдэнхэй. Тиигэбэл орооһо таряашье гүрэндөө ехээр худалдаха, ниитынгээ адууһа малыешье алибаа тэжээлээр элбэгээр хангаха байһанаа хүдөө ажахынхид һайн мэдэнэ. 1963 ондо таряан ажалайшье, мал ажалайшье продукт гүрэндэ нёдондонойхиһоо үлүүгээр худалдаха уялга абтанхай. Эдэ бүгэдые гүн зүрхэндөө бүхөөр хадуужа, лаб ойлгоһон колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд Майн урда тээхи мүрысөөндэ оролсоод байхадаа, түбхын түрүүндэ малайнгаа үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ, хабарай тарилгада эрхимээр бэлдэхэ гэжэ шиидэнхэй. Республикын олохон колхоз, совхозууд хабарай тарилгада муу бэшээр бэлдэжэ байна. Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин ажахынууд тарилгын үрэһэ хүрэнгөөр хүсэд хангаданхай, трактор, комбайн болон бусад зэр зэмсэгүүдээ заһабариланхай, поли дээрэ наг шэбхэ зөөн гаргажа байна. Тэндэхи олохон колхоз, совхозууд баян ургаса ургуулжа дүршэнхэй, ургасын «амта» танинхай, хайшан гэбэл элбэг дэлбэг ургаса абтахаб гэжэ үнинэй мэдэнхэй. Түнхэнэй, Кабанскын, Зэдын үйлэдбэриин управленинүүдэй зарим ажахынууд хабарай тарилгада муу бэшээр бэлдэжэ байна.

Зүгөөр рейдовэ шалгалтада хабаадалсаһан хүдөө бэшэгшэдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, олохон колхоз, совхозууд хабарай тарилгада хүсэд һайнаар бэлдээгүй байһаар. Хяагтын, Баргажанай, Зэдын үйлэдбэриин управленинүүдэй зарим ажахынууд тарилгада бэлэн бэшэ, тарилгын хүсэд үрэһэ хүрэнгэгүй һуужа байһаар. Тиихэдэ запасной частьнууд дутамаг байна гэжэ шалтаг бариад, трактор, техникээ заһабарилжа дүүргээгүй колхоз, совхозууд бии. Тарилгын үедэ тарилгашад бултадаа—механизаторнууд, үрэһэшэд, прицепщигүүд, жолоошод—хэниинь хэн гэшэгүй полевой станда байратай байхаар асуудал табигдана. Колхозой центр полевой стан хоёрой хоорондо гүйлгэлдэхэ саг болигдоо. Тиимэһээ алишье талаараа болбосон түхэлтэй полевой стан колхоз, совхоз бүхэндэ түхеэрхэ шухала. Энэ талаар тэрэшэлэн ехэ олон дутуу дунданууд бии байһаар.

Үсөөн үгөөр тобшолон хэлэхэдэ, хэхэ юумэн хаанашье ехэ байна. Социалис мүрысөө дэлгэрүүлээд байхадаа, алибаа дутуу дундануудаа дары усадхажа, хожомдогшодто бодото туһа хүргэжэ, бултадаа амжалтын замаар урагшаа зорихо гээшэ промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай хүгжэлтын жама ёһо болонхой.

Уласхоорондын алдарта һайндэрые ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтаха гээшэ үйлэдбэриин коллектив бүхэнэй, ажалша хүн бүхэнэй арюун уялга мүн.

Майн урда тээхи социалис мүрысөө хаа хаанагүй үргэнөөр дэлгэрүүлэе!

Майн хүндэлэлдэ

Уласхоорондын һайндэр — Майн Нэгэниие угтуулан, Улаан-Үдын судна заһабарилгын заводой хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэбэ. Тус заводойхид март һарынгаа даалгабари 103 процент дүүргэһэн байна.

Энэ агууехэ үдэртэ бэлэдхэл болгон заводой бүхы цехүүд эршэмтэйгээр ажаллана. Ажалай үдэрэй һүүлээр болоһон цех бүхэнэй суглаанууд дээрэ тодорхой уялганууд абтаба. Заводой электригүүд «Сивко» гэжэ теплоход заһабарилга болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн уялга абанхай.

Главна механигай таһагай хүдэлмэришэд шефтээ абаһан 2-дохи һургуулиин һурагшадай практика гарахынь тулада байраяа бүхы түхеэрэлгэтэйнь бэлэн болгохо гэжэ шиидээ.

И. Е. Филипповэй даадаг түхеэрэлгын талаар слесарьнүүдэй бригада һургуулиин мастерскойдо тодхогдохо станогуудые май һара хүрэтэр капитальнаар заһабарилан табижа дүүргэхэ уялгатай. Тус бригадынхид имэ уялга абаха зуураа заводойнгоо модо болбосоруулгын цехэй хүдэлмэришэдые социалис мүрысөөндэ оролсохые уряалба.

Д. Балданов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын «Горзеленстрой» хүдэлмэрилэгшэ Николай Сапунов Майн Нэгэнэй һайндэртэ зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан уряануудые нүхэдтөө уншажа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХАБАРАЙШЬЕ ХАГСУУ ГАТАЛАГДАХАЛ

Саяан уулымнай хормойдо март һарын тэнгэһээ хойшо дулааржа, тала, майлын саһан хайлаад, хагданда үхэр мал бэлшээхэдэ аятай зохид болоо һэн.

Тиигэбэшье эндэхи байгаалиин уларил гэнтэ хубилжа, саһа бордоһоор мушхараад, һалхинай аалидахада, тэнгэри үшөөл бүрхэг хүйтэн зандаа байдаг. Һаянай эндэ эгээл тиимэ мүлюун бүрхэг, хүйтэн үдэрнүүд болоно. Һүүлшын саһан үшөө хайлаагүй хэбтэһэн зандаа. Газар үһан хүрэжэ, ярьяһан шэгээрээл байна.

Хабарай уларилай хэды иимэ дошхоноор урбабашье һаань, Саяанай совхозой гурбадахи отделениин малшад нютагай арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэжэ, адууһа малайнгаа харууһа, тэжээлые һайнаар эмхидхэнэ. Мүнөө энэ отделениин 430 толгой хашараг, бурууну̇удһаа бүридэһэн 9 гүүртэ мал Бадар гэжэ нютагта байрлана. Эндэ үбэлдөө һалхигүй дулаан, үхэр малые харууһалхада ехэ зохид. Тус фермын малшад шэбэр шугын дундуурхи тала, соорхойнуудые бэдэржэ, малаа бүхэли үбэлдөө бэлшээгээ. Мүнөө үбһэ тэжээл багашаг боложо, нэгэ толгой үхэртэ үдэрэй 2 килограмм үбһэн, 200 грамм орооһо таряанай зүйл үгтэнэ.

— Гансахан энээниие хараад яажа гуужабши даа. Малаа арга хүрһыень оложо, хүйтэн, дулааншье һаань адуулжа мэдэнэ гээшэбди. Тиихэдэ малаа үлүүсэ ехээр тураахагүйн тула баһал оролдонобди. Хабарай хагсуу гаталагдахал байха даа,— гэжэ гүүртые даагша Даша Манданов хөөрэнэ.

Үнэхөөрөөшье иимэ бага тэжээлдэ мал таргалхагүй, харин абаһаар туража болохо байна бшуу. Тиихэдэ бэрхэ малшан Дулма Буртигаровагай харууһалдаг 46 толгой хашараг март һарын туршада тус бүридөө шэгнүүрээ дунда зэргээр сүүдхын 500 граммаар нэмээһэн байна. Мүнөө хабарай үедэ үбһэ тэжээлэй хоморд̇ожо байхада эды зэргын нэмэлтэ туйлаха гээшэ тон ехэ анхарал оролдолго гаргаһанай, малаа эрхим һайнаар харууһалһанайнь үрэ дүн мүн.

Тус фермын малнууд зундаа Бэлшэр, Зангисагаанай Эхин гэхэ мэтын һарьдаг уулын жалга, үбэрнүүдтэ гаргагдаха байна.

— Июнь һарын эхин багаар үхэр малаа тиимэ холо гарган туухаданнай ехэ таарамжатай. Тэдэмнай хүхэ ногоондо хүсэ шадалшье орожо эхилһэн байха,— гээд отделениин зоотехник нүхэр Дармахеев хэлэнэ.

Гадна һарьдаг уула газарта хүйтэн байдаг ушарлаа тэндэхи ногоон оройтожо гарадаг. Тиин малые дан эртүүр тиишэ абаашахада, бэлшээриин газар зундаашье һэргэжэ үрдихэгүй байна. Тиихэдээ эндэмнай зунай халуунда һоно батаганаанай үсөөн байдаг газар. Июниин эхинһээ сентябриин эхин болотор үхэр малнууд зунай халуунда дайрагдангүйгөөр хадын үндэрэй шэмэтэй элбэг ногоондоо хэды ехээр таргалха гээшэб.

Энэ фермынхид мүнөөнһөө бүхы арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэжэ, партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр тэмсэжэ байна.

Ш. Байминов.

Түнхэнэй үйлэдбэриин управлени.

ОГОРОДШОД НОБШОРНО

Хабарай урин дулаан ерэжэ, колхозой гэшүүд, бригада бүхэн тарилгадаа эршэмтэйгээр бэлдэжэ байнхай. Түүхэтэ долоон жэлэй түсэбэй табадахи жэлдэ «Дружба» колхозой (Тарбагатай) гэшүүд ороoһо таряа, илангаяа шэниисэ ехээр тарихаар түсэблэнхэй. Эндэ бүхы ороoһото ургамалнуудайнь 80 гаран процент шэниисэ эзэлхэ юм. Мүнөө үедэ ороoһо тарянай үрэһэн хүсэд сэбэрлэгдээд, тарилгын шанарта хүргэгдэнхэй. Эдэ үдэрнүүдтэ үрэһэеэ хордожо эхилээ. Тарилга хэхэ, газар хахалха техникэ хүсэд бэлэн.

Тиигэбэшье колхозой огородшон тарилгадаа хангалтагүйгөөр бэлдэжэ байна. Мүнөө хүрэтэр хартаабхын үрэһэн хүсэлдөөгүй, колхозой правлени дутаһан үрэһөө худалдажа абаха талаар һаял хэмжээ абажа эхилээ. Овощ ургуулагшад (звеное даагша Илларион Баннов) рассадаяа үни хада һуулгаад байха аад лэ, мүнөө һаял шэбхээ халаажа байна. Парнигта хэрэглэгдэхэ аргал хүсэд хүрэхөөр үшөө зөөгдөөгүй байһаар. Колхозой правлени огородшодой аали нобшоор ажаллажа байһые мэдэжэ байгаад лэ бодото хэмжээ абаагүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Колхозой правлени, партийна организаци механизаторнуудай хабарай тарилгын үедэ байха полевой стануудые һайнаар заһабарилха, болбосон түхэлтэй болгохо тушаа биратай юумэ хээгүй байшоо. Мүнөө эдэ дутагдалнуудаа усадхажа, тус колхоз хабарай тарилгын хүдэлмэриие эмхитэйгээр эхилхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

А. Назаров,

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин агроном.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой (Сэлэнгэ) механизаторнууд һүүлэй үдэрнүүдтэ поли, сабшалан дээрээ наг шэбхэ ехээр зөөжэ байнхай. Зураг дээрэ: Тохойн фермын газаа шэбхэ ашаалжа байна.

А. БОРИСОВАЙ фото.

ВЦСПС-эй Президиумдэ

ХАА ХААНАГҮЙ ДЭЛГЭРҮҮЛХЭЭР ДҮЙ ДҮРШЭЛ

МОСКВА, апрелиин 8. (ТАСС). Предприятинуудта үбшэлхэ ябадалые үсөөрүүлхэ тухай Кемеровскэ областиин профсоюзна, ажахын организацинуудай, элүүрые хамгаалха органуудай ажалай дүй дүршэл гэһэн асуудалые ВЦСПС-эй Президиум зүбшэбэ.

Областьдо хүдэлмэришэд, алба хаагшадай ажалай эрхэ байдалые, байра байдалые һайжаруулха, үйлэдбэриин хүндэ хүшэр ажалые оньһожоруулха талаар горитой ажал хэгдэжэ байна гээд заседанида тэмдэглэгдээ. Шулуу нүүрһэнэй промышленностьда түлишэ абаха түрүү арганууд—нээмэл, гидравлическа арганууд, металлаар хэгдэһэн бахананууды хэрэглэжэ, түлишэ абаха болон бусад түрүү арганууд хэрэглэгдэнэ. Хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай ариг сэбэрэй, ажаһуудалай эрхэ байдал улам саашадань һайжаруулхын зорилгоор предприятинуудта хоёр зуугаад ехэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнхэй. Тиигэжэ Анжероуголь трестын 2-дохи шахтада уһа хэрэглэжэ аргалха, тусхай шабараар аргалха газар бии болгогдоо, душда орохо газар үргэдхэгдөө. Мүн оньһото машинын хүсөөр хубсаһа угааха газар, хүдэлмэришэдэй ажалдаа үмдэхэ хубсаһа хадхаха, оёхо мастерской эмхидхэгдэнхэй.

Ажалшадай саг зуура ажал хэхэ аргагүй болохо ябадалые олон предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд үдэр бүхэндэ хинан хаража, үбшэнэй болохо шалтагаануудые усадхахын түлөө саг дары хэмжээнүүдые абадаг. Мүн элүүрые хамгаалха пунктнуудые элдэб хэрэгсэлнүүдээр хангаха, элдэб аппаратура, медикаментнүүдые, элүүрые хамгаалха органуудай абаха хэрэгтэнь эдэ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд туһалдаг байна.

Медицинскэ туһаламжые предприятинуудта хүдэг болгохын зорилгоор областиин элүүрые хамгаалха таһаг тусхай хэмжээнүүдые абаа. Үйлэдбэридэ ажалладаг хүнүүдэй ажалай, ажаһуудалай эрхэ байдалые һайжаруулха тэмсэл цехүүдэй олон врачнууд эрхимээр эмхидхэдэг болоо. Эдэ врачнууд ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэй, ниитын организацинуудтай нягта холбоотойгоор ажалладаг.

Ажалшадай элүүр энхэ байлгые сахин хамгаалха хэмжээнүүдые бэелүүлгэдэ профсоюзна организацинууд эдэбхитэдые олоор хабаадуулдаг байна.

Элүүрые сахин хамгаалха, үбшэлхэ ябадалые үсөөрүүлхэ, ажалшадай ариг сэбэрые сахиха хэмжээе улам дээшэлүүлхын зорилгоор Кемеровскэ областиин профсоюзна, ажахын организацинуудай, элүүрые сахиха органуудай бүгэдөөрөө бэелүүлдэг ажалай дүршэлые ВЦСПС-эй Президиум һайшаагаа. Тиигээд бусад область, хизаар, республикануудта энэ дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлхые ВЦСПС-эй Президиум дурадхаба.

РСФСР-эй түбэй областьнуудай соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн

МОСКВА, апрелиин 8. (ТАСС). Мүнөөдэр Союзуудай байшангай колонно зал соо Москвагай, Волго-Вяткын, Нижне-Волжско экономическа районуудай партийна организацинуудай соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн нээгдэбэ.

Парткомуудай секретарьнар, пропагандист, агитатор, журналист, литература ба искусствын ажал ябуулагшад научна, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд—хамтадаа 700 хүн энэ зүблөөндэ хабаадана.

КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи промышленностиин талаар соёл сурталай таһагые даагша **М. И. Халдеев** партийна организацинуудтахи соёл сурталай хүдэлмэри тухай элидхэл хэбэ.

Мүн энэ үедэ Москвагай, политическэ гэгээрэлэй байшанда Брянск, Владимирск, Горьковско, Ивановска, Калининска, Калужска, Кировскэ, Костромской, Московско, Рязанска, Смоленскэ, Тульска, Ярославска областьнуудай, Марийска, Мордовской, Чувашай автономито республикануудай хүдөөгэй соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн нээгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи хүдөө ажахын талаар соёл сурталай таһагые даагша **В. И. Степаков** «Партийна организацинуудтахи соёл сурталай хүдэлмэри» гэһэн элидхэл хээ.

Зүблөөн хоёр үдэр болохо юм.

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИДЭ АНХАРАЛАА ХАНДУУЛХА

(Загарайн промышленно-үйлэдбэриин зоны парткомой пленумһээ)

Һаяхан Загарайн промышленно-үйлэдбэриин зоны парткомой ээлжээтэ пленум болож, «Соёл сурталай хүдэлмэри һайжаруулхын тула партийна организацинууд юу хэхэ ёһотойб?» гэһэн асуудалаар парткомой секретариин орлогшо нүхэр **Н. Ш. Очиров** элидхэл хэбэ.

— Манай зоны олонхи партийна организацинуудта соёл сурталай хүдэлмэри муу бэшээр табигданхай, гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. — Жэшээнь, Онохойн модоной комбинадай партийна организаци (секретариинь нүхэр Михайлов) ажалшадые хүмүүжүүлхэ асуудалаар ехэхэн хүдэлмэри хэжэ байна. Эндэ саг үргэлжэ лекци, элидхэлнүүд уншагдажа, һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэжэ байдаг. Цех, бригадануудаар ябуулагдажа байһан ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ илангаяа коммунистнууд Г. Щербин, Д. Калашников, А. Пигалов, Г. Ефименко болон бусад эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэдэнэр комбинадай урда табигдаһан зорилгонуудтай холбожо хөөрэлдөөнүүдээ һонирхолтойгоор үнгэргэдэг.

Ажалшадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулһанай ашаар Онохойн модоной комбинат абаһан уялгаяа һара бүри үлүүлэн дүүргэнэ. Мүнөө коммунис ажалай предприяти гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэхэ гэжэ шиидээ.

Мүн Хандагатайн, Шулуутайн леспромхозуудай партийна организацинууд хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха талаар горитойхон хүдэлмэри ябуулжа байнхай.

— Гэхэтэй хамта олохон парторганизацинуудта соёл сурталай хүдэлмэри үшөөл далайса багатай байна,— гэжэ нүхэр Н. Ш. Очиров үгэеэ үргэлжэлүүлбэ. — Хориин, Хэжын леспромхозуудтахи ажалшадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Тэндэхи партийна организацинууд дутуу дундануудаа усадхахын тула зохихо хэмжээнүүдые абанагүй. Энээн дээрэһээ боложо эдэ леспромхозуудта ажалай журам эблэхэ, архидаха ушарнууд үшөөл үзэгдэдэг байһаар.

Элидхэлэй һүүлээр ВЛКСМ-эй зоны комитедэй секретарь нүхэр **Черепанов** үгэ хэлэхэдээ, комсомолой организацинуудые парторганизацинуудай ямараар хүтэлбэрилдэг тухай соёл культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэридэхи дутуу дунданууд дээрэ тогтоо. Жэшээнь, Загарай тосхоной соёлой байшангай уран һайханай кружок тэсэшэгүй муугаар хүдэлнэ. Эндэ лекци болон элидхэлнүүд тон үсөөн уншагдана, асуудал-харюугай үдэшэнүүд болоногүй. Энээниие аймгүйсэдкомой соёлой таһаг (даагшань нүхэр С. С. Манжигеева) һайн мэдэжэ байбашье, хэмжээ абанагүй. Тэрээндэ зоны партком шанга эрилтэ табинагүй.

Үгэ хэлэһэн нүхэд **Калиниченко, Иванов, Михайлов** болон бусад соёл сурталай хүдэлмэридэ бии байгаа дутуу дундануудые элирүүлжэ, тэдэниие зайсуулха талаар парторганизацинууд юу хэхэ ёһотойб гэһэн дурадхалнуудые оруулаа.

Пленумдэ хабаадагшад соёл сурталай хүдэлмэри эрид һайжаруулха зорилготой дэлгэрэнгы шиидхэбэри баталан абаба.

А. Шергина.

Улаан Үдын «Теплоавтоматика» заводой хүдэлмэришэдэй дунда Майн Нэгэнэй [...]лис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Бүтээсэ ехэтэйгээр ажалладаг түрүү хүдэлмэ[...] шуул ехээр гээгдэнгүй, амжалта туйлан ажаллана. Тэдэнэр даабаряа һара бүхэн[...] цент дүүргэдэг болонхой. Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа) Раиса Ухова, Валентина Подбе[...]ра Голева, Александра Нильцыгаева шэнэ прибор хабсаргаха тухай зүбшэжэ байна.

А. Ши[...]

Үрэ ехэтэй, удха түгэлдэр һуралсалай түлөө

Энэ жэлэй партийна һуралсал онсо шэнжэтэй эрхэ байдалда үнгэржэ байна. Юуб гэхэдэ, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэриин үндэһөөр партийна, советскэ болон ажахын органууд шэнэлэн хубилгагдаһан байна. Колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениинүүдэй парткомууд, мүн промышленна партийна комитедүүд политическэ һуралсалые тодорхойгоор хүтэлбэрилдэг болоһон, үнгэргэгдэг хэшээлнүүдэй удхые шалгадаг, пропагандистнуудай хүдэлмэриин дүй дуршэлые согсолдог болоһон байна. Кружогууд, һургуулинууд, теоретическэ семинарнуудай, эдээндэ һурадаг хүнүүдэй тоо хубилаагүй, байһан шэгээрээ үлэһэн юм. Харин механизаторнуудай бүгэдэ ниитын һуралсалда һурадаг хүнүүдэй тоо олошоронхой. Комбайн, трактор, автомашина шудалхатаяа хамта һурагшанар политическэ эрдэмдэ һуралсадаг байна.

Партийна комитедүүд пропагандистнарта тодорхой туһаламжа үзүүлдэг болонхой. Пропагандистнарай семинарнууд дээрэ партийна комитедүүдэй секретарьнууд гү, али үйлэдбэриин управлениинүүдэй начальнигууд үгэ хэлэдэг байба. Жэшээнь, Зэдын, Түнхэнэй, Улаан-Үдын, Баргажанай үйлэдбэриин управлениинүүдэй парткомуудай дэргэдэ пропагандистнарай иимэ семинар болобо. Үйлэдбэриин управлениин начальник, парткомой секретарь ажахы тухайдаа, 1963 оной зорилгонууд тухай пропагандистнарта хөөрэжэ үгэһэн байгаа.

Зарим пропагандистнарта хэшээлнүүдые үнгэргэхэ методика тайлбарилагдаһан, мүн бэшэншье заабари үгтэһэн юм.

Промышленна зононуудай парткомууд иимэ семинарнуудые үнгэргэһэн байгаа. Жэшээнь, Загарайн, Прибайкалиин парткомууд пропагандистнартай хүдэлмэри ходо ябуулжа байдаг. **Тиихэдэ Улаан-Үдэ городто пропагандистнарай методическа конференци үнгэргэгдөө һэн.**

Эдэ бүгэдын ашаар олонхи партийна организацинуудта партийна һуралсал һайнаар, гүн гүнзэгы удхатайгаар үнгэргэгдэжэ байна гэхэдэ болохо. Жэшээнь, пропагандистнар Лаврик, Сыренова, Васильев (Улаан-Үдэ), Малыгин (Баргажан), Сагалеев (Зэдэ), Ширабон (Хори) болон бусад КПСС-эй XXII съездын, партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые олониитэдэ ойлгуулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Иимэ шадабари мэргэжэлтэй пропагандистнартай газарта һурагшадынь политическэ һуралсалда дуратай болонхой. Нүхэр Малыгинай пропагандистаар хүдэлдэг Баргажанай совхоздо хүдөө ажахын экономико шудалдаг семинарта һурагшад ажахынгаа үрэ дүн тооложо, тобшолол хэжэ һураа. Эдэнэр хүдөө ажахын продукци ехэдхэхэ арга боломжо ходо бэдэржэ байдаг, эдээниие ашаа үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ гэжэ оролдодогынь ехэ һайшаалтай. Эдэ бүгэдын ашаар тус совхоз ажахыгаа тусхай шэглэлтэйгээр хүгжөөжэ эхилэнхэй. Энэмнай эдеэ хоолой зүйл элбэгжүүлхэ хэрэгтэ ехэ түлхисэ болохо байһаниинь эли.

Пропагандист Ширабоной (Нарһатын совхоз) хүтэлбэрилдэг кружогой һурагшадай бултадаа эдэбхитэй агитаторнууд болоһондо ехэ баясамаар. Эдэ нүхэд мүнөө олониитын дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Иимэ жэшээ олоор харуулжа боломоор. Эдэ бүгэдэ юу гэршэлнэб гэхэдэ, партийна организацинууд, пропагандистнууд олониитэ ажалшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ёһотоор оролдодог, эдээнэй үдэр бүриин хүдэлмэри коллективүүдэй амжалта арьбадхалсадаг юумэл. Коммунис ажалай ударнигуудай хүдэлөөндэ дали жэгүүр ургуулдаг, колхоз, совхозуудай, предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхи үүсхэл бадаруулдаг зонууд эдэл— соёлнот-агитаторнууд бшуу.

Партийна һуралсал бүхы газар нютагуудта иимэ һайнаар табигданхай бэшэ юм. Партийна олон организацинууд ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хурса зэбсэг болохо партийна һуралсалые үндэр хэмжээндэ табижа шадаагүй, партийна органуудые шэнэлэн хубилгаһанай һүүлээр соёл сурталай хүдэлмэри, цэн түрүүн партийна пропаганда шангадхаха гэһэн эрилтэ дүүргэнэгүй. Гэхэһээ гадна зарим газар нютагуудта энэ хүдэлмэриин һуладаһан ушар үзэгдэнэ, кружогууд, семинарнууд мүртэй хүдэлнэгүй, һуралсалаа хаяһан хүнүүд олон. Мүн пропагандистнарта зохихо туһаламжа үзүүлэгдэнэгүй. Хориин үйлэдбэриин управлениин Комсомольско совхозой партийна организациин жэшээ дээрэһээ энээниие харуулжа болоно. Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй һуралсал эндэ муугаар эмхидхэгдэнхэй. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые совхозой олониитэ ажалшадта ойлгуулха хүдэлмэри эмхидхэгдээгүй. Гадна экономикын эрдэм шудалха хэрэгтэ хайхарамжагүйгөөр хандана. Һуралсалай жэлэй эхиндэ эмхидхэгдэһэн 9 кружок болон семинарнуудай хахадынь 2—3 хэшээл үнгэргэһэн гэжэ тоотой аад, теэд тэдэнэйшье ёһын тэдыдэ нэрэ зүүгээд орхиһон байба. Эндэ пропагандистаар хүдэлдэг хүнүүд хэд бэ гэхэдэ, бултадаа совхозой хүтэлбэрилэгшэд байжа байха юм. Жэшээнь, главна мэргэжэлтэд нүхэд Калинин, Дарханов, Хозонхонов, Найданов, Цыренов, фермые эрхилэгшэ нүхэр Дандаров, хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ Дагбаев болон бусад хүтэлбэрилэгшэд семинар, кружогуудай пропагандистаар хүдэлжэ байһан аад, даалгагдаһан хэрэгтээ хайхарамжагүйгөөр хандаа гэжэ тэмдэглэмээр. Өөһэдынгөө тушаалта ажалааршье хүн зонтой үдэр бүри хүдэлжэ байха ёһотой зон аад лэ, тиигэдэггүй байһанинь ехэ гэмшэлтэй. Эдэ нүхэдэй олонхинь хэшээлдээ бэлдэдэгшьегүй, тэдэниие үнгэргэдэгшьегүй байгаа. Энээнэй гэмээр кружогуудта орожо, марксистско-ленинскэ теори шудалха гэһэн 100 гаран хүн жэлэй турша соо һуралсабагүй.

Энэ юун дээрэһээ тохёолдооб гэхэдэ, совхозой партийна комитет политическэ һуралсалые зүндэнь орхижорхёо, кружок, семинарай хүдэлмэри шалгаагүй, зохихо туһаламжа үзүүлээгүй.

Комсомольско совхозой партийна организациин һуралсалдал адли иимэ дутагдалнууд ондоо тээгүүршье бии. Һуралсалаа таһалдуулдаг кружок, семинарнууд, һургуули олон нютагуудта дайралдадаг. Гадна эдээнэй хэшээлнүүдые гүн гүнзэгы удхатай, һурагшадта болохо туһаламжа үзүүлхээр болгохо гэжэ оролдодогшьегүй пропагандистнар бии. Зарим партийна комитедүүд, жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй, Хориин үйлэдбэриин управлениинүүдэй парткомууд пропагандистнартай мүртэй хүдэлмэри ябуулдаггүй, семинар үнгэргэжэ, туһаламжа үзүүлдэггүй байна.

Үнгэрхэдөө партийна олон комитедүүд политическэ һуралсалай байдал, кружок болон семинарнуудай хүдэлмэри хүсэд мэдэхэшьегүй байдаг.

Һуралсалай жэлэй дүүрэтэр богонихон болзор—һара хахад—хоёр һара үлэбэ. Энэ үе соо кружок, семинарнуудай хүдэлмэридэ гараһан дутагдалнуудые усадхаха, хэгдээгүй үлэһэн хэшээлнүүдые хүсэлдүүлхэ шухала. Мүнөө колхоз, совхозуудай партийна организацинууд кружок, семинар бүхэнэй хүдэлмэри хаража үзэхэ, тиигэжэ хараалагдаһан бүхы темээ жэлэй дүүрэтэр дүүргэхээр хүдэлмэреэ түсэблэхэ болоно. Партийна һуралсал гээшэ хүн бүхэнэй соёл болбосорол дээшэлүүлхэ, ажалайнь эдэбхи үүсхэл бадаруулха, ажалайнь амжалтые арьбадхалсаха ёһотой. Тиимэ байбал, манай һуралсал табиһан зорилгодоо хүрэхэ бшуу.

Т. НАЗИМОВА,
КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байнгые даагша.

Һониниие асарагша

Түнхэнэй Хойморой тала. Тэндэхи Галба нютагай почтальон Хорло Дансаранова Түнхэн, Галба тосхонуудай хоорондо үдэр бүри гаһалгараагүй ябажа, бэшэг захидал, газетэ, журнал болон бусадые зөөнэ.

Арбаад жэлэй туршада почтальоноор хүдэлжэ, ажалдаа дадал болоһон хадаа дааһан хүдэлмэридөө тон дуратайгаар хандана. Абтаһан дарыдань шэнэ һониинуудые эзэдтэнь хүргэдэг байһаараа Хорло нютагайнгаа зондо ехэ хүндэтэй болоо юм.

Нүхэр Дансаранова өөрынгөө гол ажал нарин нягтаар дүүргэхынгээ хажуугаар үбгэд, хүгшэдэй абаһан бэшэг, газетэнүүдые тэдэнэртэ уншажа, ехэ һониниие дуулгадаг байна.

Гансахан Галба тосхон соогуур ябажа почто тараана бэшэ, мүн хэдэн километрэй газарта байһан Табалаануудта хүрэдэг. Тиихэдээ тэндэхи малшадые баярлуулдаг.

С. Владимиров.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1963 оной апрелиин 10.

„Буряад үнэндэ“ бэшэһэнэй һүүлээр

„Кинопрокадай хүдэлмэри гуримшуулха“

Иимэ гаршагтай статья манай газетын мартын 21-нэй номерто толилогдоһон байна. Тэрээн соо хэлэгдэһэн дутуу дундануудай усадхагдажа байһан тухай кинопрокадай Буряадай конторой эрхилэгшэ нүхэр Ф. Ветлужский манда бэшэбэ.

Кинофильмнүүдые халагалха байра шэнэ гэртэ түбхинүүлэгдээ, тиигэжэ картинанууд мүнөө таарамжатай зохид халагаламжала табигдадаг болоо. Хуушарһан пленконуудые һэльбэн һайжаруулха шэнэ машина мүнөө хүдэлнэ. Конторой фондодо байгаа фильмнүүдэй каталог бэлэдхэгдэжэ байна.

Үнгэрһэн жэлэй ноябрьһаа байгша оной августын 1 болотор республика дотор байгаа бүхы киноустановкануудые дахин бүридхэжэ, тэдэндэ фильмнүүдые эльгээхэ шэнэ график табигдахань.

ТАРЯАШАДАЙ ҺУРГУУЛИ БАЙГУУЛАГДАБА

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин парткомой шиидхэбэреэр «Коммунизм» колхоздо түрүү дүй дуршэлөө халан абалсаха таряашадай һургуули байгуулагдаба.

Һаяхан управлениин колхоз, совхозуудай бригадирнууд, отделениин эрхилэгшэд, түрүү механизаторнууд, кукурузашад, агрономууд уригдажа, түрүүшынгээ хэшээл шагнаба. Суглагшад «Ороохото болон пропашной ургамалнуудые тариха агротехникэ», «Таригдадаг ургамалнуудта ямар хоротон бииб, тэдэнтэй яажа тэмсэхэб», «Тарилгада хэрэглэгдэхэ үрэһэнэй ажахые зүбөөр эрхилхэ, тэрэниие сэбэрлэхэ, хадаглаха, тарилгын шапарта хүргэхэ тухай», «Таряан ажалда хабаадагшадай ажалай түлбэри, урмашуулга яажа тодорхойлхоб?» «Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ арга боломжо, абтаһан продукциин өөрынь үнэ хямдаруулга—ажахын ниитын баялигые дээшэлүүлхэ арга нүхэсэл» гэхэ мэтэ асуудалнуудаар, «Коммунизм», «Знамя Ленина» колхозуудай түрүүлэгшэнэр Н. Тютрин, Ц. Семенов, үйлэдбэриин управлениин главна агроном П. Сапрыкин, «Заганский» колхозой агрономууд С. Хамниганов, Ю. Лютаева гэгшэд ажабайдалтай нягта холбоотой, өөһэдынгөө ажахын жэшээ дээрэһээ баримта хэрэглэн, һонирхолтой лекцинүүдые уншаа. Удаань «Коммунизм» колхозой тракторно-таряан ажалай бригадын бригадирые техникын талаар орлогшо П. Челночков үндэр баян ургаса жэл бүри хайшан гэжэ ургуулдаг тухайдаа хөөрэжэ үгөө.

Б. Жамбалов.

ҺАЙН БЭЛЭГ

Байгша ондо Хяагтын гуталай фабрикын хүдэлмэришэд 680 дүрбэлжэн метр үйлэдбэриин талмайтай хоёр дабхар шулуун байшантай болобо. Энэ шэнэ байшандаа зөөн ороһон үдэрынь эндэхи хүдэлмэришэдэй баяр баясхалантай үдэр болоо, тэрэншье яаха аргагүй зүб, хэдэн жэлэй туршада тус фабрикынхид тусхай бэлэдхэлгүй байшан соо ажаллаха баатай байгаа.

Фабрикын шэнэ байшангай доодо дабхарта ороходомнай, томо томо гэгшын «ПВ—38», «ПВГ—8», «ПВЕ» гэһэн түхэлэй прессэнүүд жэрылдэн харагдана, жэгтэй абяа шэмээгүйгөөр хүдэлнэ. Эндэ гутал оёходо хэрэгтэй зүйлнүүд— ула, зуузай гэхэ мэтэ юумэн тааруу зохидоор эсхэгдэн хэрэглэгдэнэ. Энэнэй урда тээ 9 хүн нэгэ халаанда бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэдөө, арай гэжэ мянгаад паар гуталай ула эсхэдэг байгаа һаа, мүнөө 4 хүн 1200 паар хүргэнэ.

Нүхэр Молонов эндэ арба гаран жэл хүдэлжэ, баян дүй дуршэлтэй болонхой. Тэрэ халаанайнгаа даалгабариие ходоо 105 процент дүүргэдэг юм. Нина Кантер «ПВГ-8» пресс дээрэ мүн лэ амжалтатайгаар ажаллана.

Тус корпусой хоёрдохи дабхарта гарахада, арюун сэбэр, элдэб түхэлэй машинанууд нэгэ жэгдэхэнээр таршаганалдана. Байгша ондо түрүүшынхеэ оёдолой 10 шэнэ машина тодхогдоо. «ППС-2», ФУП, СЛКП, ХПП гэхэ мэтын машинанууд конвеерна аргаар хүдэлгэгдэнэ.

— Шэнэ түхеэрэлгэ хэрэглэжэ, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахабди, гэжэ фабрикын директорэй орлогшо нүхэр Халбаева мэдүүлнэ. Оёдолой цехэй хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Түрүү зэргэдэ ябагшадые нэрлэбэл: Варвара Устьянсова, Долгор Бальжиндоржиева, Елизавета Ринчинова гэгшэд халаанайгаа даабариие 110 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Энэ фабрикын хүдэлмэришэд үнгэрэгш[...] 530 мянган т[...] ци үйлэдбэри[...] 531, 800 түхэр[...] бөө 100,3 про[...] хэтэй хамта х[...] рим зүйлнүүд[...] гээгүй. Тодор[...] нэй үмдэхэ [...] сабхи оёхо [...] мянган паар [...] орондо 6 мян[...] доо.

Үйлэдбэрез[...] бүтээсэ ехэтэ[...] дүүрэн арга б[...] һон тус фабр[...] Нэгэнэй хүнд[...] вахтада жагс[...]

Түсэбһөө гадуур 770 тонно [...]

Галуута Нуурай шахтын горнягууд Майн Нэгэнэй хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаба. Март һарын ажалай, мүн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр 2-дохи участогай коллектив түрүүлжэ гараа. Һарынгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн горнягууд даабариһаа гадуур 770 тонно шулуу нүүрһэ малтан абаба.

— Манай шахтёрнууд Майн Нэгэнэй һайндэрые ажалай амжалтаар угтахын тула үсэд шангаар оролдоно,—гэжэ тус участогай начальник нүхэр Сыркин хөөр[...] оролдолгомна[...] үрэ дүн хару[...] найданабди. [...]рель һарынга[...] һаань уридш[...] дүүрэн арга б[...]та бии.

Эндэхи № 2[...]хи участок ([...] хэр Жарнико[...] тайгаар ажал[...] гэрһэн һара [...] нүүрһэ түсэб[...] һанһаа үлүү [...]

Совхозой нэгэ отарад[...]

Бадма Гомбожапович Цыбиков мал ажал дээрэ хүдэлһөөр үнинэй. Тэрэ баян дүй дуршэлтэй, шадамар бэрхэ хонишон гэжэ Хүдэриингөө совхоздо суурханхай.

Нүхэр Цыбиков хэдэн жэлэй урда тээ өөрынгөө дураар 600-гаад нарин ба нарибтар нооһотой эмэ хурьгадые харууһалхаар даажа абаһан юм. Эдэнэрээ намарай атар һайхан сагта шэмэ ехэтэй, хада уулын бэлшээридэ, талха таряанай узуурта адуулжа тобир тарган, томо болгожо үбэлжөөндэ оруулаа бэлэй.

Үбэлэй сагта эдэнэйнгээ харууһалгые бүришье һайжаруулаа һэн. Шэмэтэй һайхан үбһэ, ногоон һолоомо, талха таряанай зүйл болон элдэб янзын минеральна тэжээл элбэгээр үгэдэг, хото хорёонуудыень дулаан, хуурай байлгахын тула ехэхэн оролдолго гаргаа. Тиимэһээ үбэлжэлгын үедэ түлгэнүүдһээ нэгэниинь шье хороогүй, харин томо болоҗо, һайн шадалтайгаар хабарай ногоон дээрэ гараа.

Эдэ түлгэнүүдээ тэрэ жэлэй намарай эхеэр бултыень искусственна аргаар үрэжүүлжэ, үбэлэй эртын хурьгадые абаа.

— Түлгэнүүдһээ хурьга абаха гээшэ хүндэшэг лэ ажал юм даа, гэжэ Бадма Гомбожапович хөөрэдэг. — Зариманиинь түрэһэн хурьгадаа орхёод ябашаһан байха, арайхан гэжэ эхынь олоод, хурьганай хажууда асархадаш хүхүүлхэгүй, голохо. Угайдхадаа зариманиинь түрэжэ ядаршадаг. Үдэр һүнигүй, унтаха нойргүй хүдэлжэ, түл абалгын харюусалгата сагые эрхим һайнаар үнгэргөө бэлэйбди.

Дүй дуршэл ехэтэй, хонишод Гармацу Цыбикова, Георгий Лоскутн[...] сэдьхэлһээ [...] ажаллаа һэн. [...] хурьгадаа бү[...]мо болгоо. Т[...] хонин бүриһ[...] жүүлһэн бай[...]

Тиихэһээ [...] үнгэрөө. Мү[...] нарин, нар[...] 1200 эхэ хон[...] тадаа һайн [...] Энэ жэлэй [...]наар эмхидх[...] абтаһан хур[...]загүй, булта[...]дожо байна. [...] аад хурьгад [...]

1963 ондо [...]риһөө 100 ху[...]ха байнабди[...] дүүлнэ. Эдэ[...]рэтэй түрэт[...] дамжаггүй. [...]

Хяагта.

АДУУШАДАЙ СЕМИНА[...]

Һаяхан Улаан-Үдын гүрэнэй племстанци Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудай адуушадай семинар үнгэргөө. Иимэ семинар «Улаан-Оронго», «Гигант», Калининай нэрэмжэтэ колхозуудта болоһон байна. Тиихэдээ адуу моридые хайшан гэжэ олошоруулха, үүлтэрыень яажа һайжаруулхаб гэһэн асуудал зүбшэгдөө.

Адуушад өөһэдынгөө дүй дуршэл тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэжэ, адуун һүрэг олошоруулха хүдэлмэридэ ямар юумэн һаад ушаруулнаб, тэрэниие хайшан гэжэ усадхахаб гэжэ һанамжалба.

Жэшээнь, «Улаан-Оронго» колхозой түлөөлэгшэ нүхэр Халзанов иигэжэ хэлээ:—һүүлэй жэлнүүдтэ адуун һүрэг тушаа анхаралаа һуларуулһан дээрэһээмнай тоо толгойнь нилээд үсөөрһэн байна. Һайн үүлтэрэй азаргануудшье угы болошоо. Азаргын үсөөн дээрэһээ гүүд олоороо һубайрна. Манай нютагай үргэн тала дайдада адуу моридые олоор барижа болохо юм. Теэд энэ арга боломжоёо хүсэд хэрэглэжэ шаданагүйбди. Хэрбээ анхаралаа хандуулаад байгаа һаа, олзо доходшье элбэгээр абтаха байгаа.

Үйлэдбэриин управлениинүүд адуу моридые олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха аабза гэжэ найдагдана».

«Гигант» колхозой моришон нүхэр Бурлаков адуушадай салин хүлэһэ түлэлгын талаар ехэ дутагдал бии гэжэ шүүмжэлээ. Жэшээнь, 2-дохи бригадада нэгэ азарга харууһалһанай түлөө һара бүри 10 түхэриг түлэнэ, гэхэ зуура 1-дэхи бригадада имэшүү ажалай түлөө 3 түхэриг түлэгдэнэ. Хүдэлмэриин моридые харууһалхада, тус бүриинь түлөө 1-дэхи брига[...] мүнгэ, 2-дох[...] хэриг түлэнэ[...] иимэ таарам[...]ры усадхажа[...] гурим бии [...]

Энэ семина[...] гэжэ тэмдэг[...] бэшье зарим[...] рилэгшэд а[...]та эльгээ[...] Онохойн [...] нүхэр Цыка[...] шаниие эль[...] хэхэ юумэн[...] абаашаха [...] гэжэ хэлээ.

Улаан-Үд[...] равлениин [...] нүхэр Цыка[...]тэ табиха [...]на.

[...] Ул[...] пле[...]

Олоной багша

...Хориин һур- ...мүнөө хаа ...даг. Тэдэ- ... ерэхэдээ ...ь хубитаая ...ойлгуулжа ... сээжэдэнь ...үбгэн баг- ...Григорьевич ...амаршалан ...даг зантай ...соо Хориин ...һан олоной ... Григорье- ...һан дээрээ ...рдоһон Хо- ...едэй эмхид- ...оходоо баг- ... үнэтэ үгынь ...эжэ ехэ баяр- ...ин хоёр даб- ...урда, гудам- ...ада, үнөөхил ...уудаг гэргээ ...даг. Газаань ... Ямар нэгэ һу- ...ын бодол зо- ... 1929 он бэ- ...иин аймагай ... выставкэдэ ... үедэ, «Боол- ...эжэ бишыхан ...ий Григорье- ... бэшэжэ бай- ... ерэдэг боло- ... Газаагуур- ...а мэтэ ариг ... Зүгөөр гэрынь ...эргээжэ таби-

һан, үндэр болгоһон гээшэ ха. Шамдан гэртэнь оробоб. Иннокентий Григорьевич урин шарайгаараа угтажа, сарюун хүнгэн даа, ухаамгай сээжэһээ олон хөөрэлдөөнэй һабагша гарган налагай зохид даруу зангаараа хөөрэн һуухынь шагнахада аятай байгаа.

Иннокентий Григорьевич Дадуев Хоридоо олоной багша гэжэ алдартай. Энэ зүб. Гушаад жэл соо Хориин һургуулида хододоо хүдэлһэниинь мэдээжэ бшуу. Тэрэнэй олон мэргэжэл ухаан бэлигые оисо дурасангүй аргагүй байна.

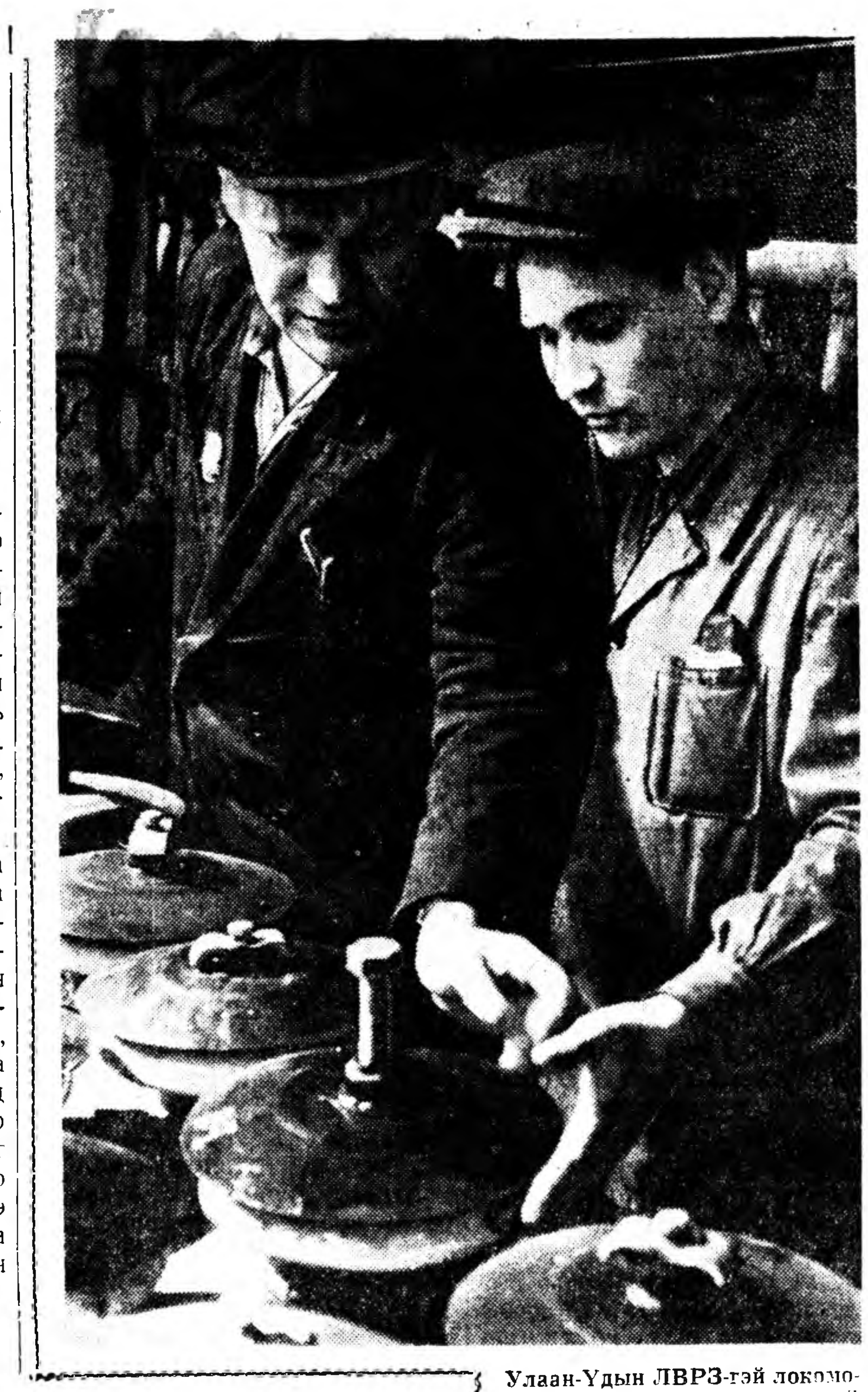
Иннокентий Григорьевич багшаһаа гадна агроном зэргэтэй, хүдөө ажал һайн мэдэхэ байжа, гушаад онуудта колхозой тогтохо үедэ малай үүлтэр һайжаруулха, таряа огород үргэдхэхэ хэрэгтэ ехэхэн хабаадалга гарган ажалладаг ябаа.

Иннокентий Григорьевич залуудаа уран зуралгада, уран зохёолдо амжалтатайгаар хабаяа туршажа, бэлигээ харуулан, совет үедэ мандаһан соёл культурадамнай халуунаар хабаадажа, орхигдошогүй ажалаараа суурхан, алдар нэрэеэ мүнхэлэнхэй: «Буха ноён баабай» гэжэ арадай суута домогһоо үндэһэлэн зураһан ирагуу зурагынь манай Улаан-Үдын хизаар ороноо шэнжэлхэ музей соо малгайгаа абан харадагбди. «Хуушанай байдал» гэжэ зурагынь олон музейн алтан жасада оронхой. Тиихэдэ хори гаран ондо бэшэжэ хэблүүлһэн «Һураһан далай, һураагүй—балай» — гэжэ зүжэгынь нютаг бүхэндэ табигдажа, эрдэм гэгээрэлдэ уригша бэлэй. «Хөөрүү хүбүүн» гэжэ ехэхэн рассказ хэблэһэн байха юм.

Иннокентий Григорьевич мүнөөшье сагаа ажалаар үнгэргэжэ, урэ хүүгэдтэ үнэтэ һургаалаа, дамжуулһан зандаа. Пионернүүдэй ордоной дэргэдэ багашуулда зураг зурахые заадаг юм. Һаяхан модоор хойто буряадай найман ханатай гэр дархалжа, зосоонь урданай буряадай эд бараа хуряажа табинхайгаар дүүргэжэ, хизаар ороноо шэнжэлхэ музейдэ тушааба.

Иигэжэ эдир наһанайнгаа эршэ хүсэ, үбгэн наһанайнгаа үнэтэ дүршэл оронойнгоо хүгжэлтэдэ сүм зорюулжа, «Хүндын тэмдэг», «Ажалай Улаан тугай» орденуудаар шагнагданхай. Буряадай АССР-эй, РСФСР-эй габьяата багша И. Г. Дадуев совет буряад оронойнгоо хүгжэлтэ илалтаар омогорхон урмашажа һуудаг юм. Тиигэнгүй яахаб. Олондоо хүндэтэй, наһаараа үнэн сэхэ ажаллаһан иимэ хүндэтэ аха заха үбгэднай сэдьхэл дүүрэн амарха ёһотой.

Цокто НОМТОЕВ,
РСФСР-эй габьяата багша.

Улаан-Үдын ЛВРЗ-тэй локомотив хабсаргалгын цехтэ партийно-гүрэнэй шалгалтын пост байгуулагданхай юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: постые даагша А. Н. Порошин, (баруун гарһаа), аппаратна цехэй начальник Н. П. Рузавинтай бэлэн болоһон детальнуудые шалгажа байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото

Түрэл һайхан Түнхэндэм.

Шэнэ байдал зохёохын тула бүхы совет арад хэдэн жэлэй хугасаада аргагүй ехэ эдэбхи үүсхэл гарган хүдэлжэ байһаниинь бултанда мэдээжэ. Иимэ һайхан үе сагта хүнгэн солбон бэетэй, урагшаал һанаатай үбгэд хүгшэдшье үтэлөөбди гээд гэртээ һуудаггүй.

Аша гушанарайнгаа амгалан тайбан, баяртай хүхюутэй ажаһуухын тула арга шадалайнгаа зэргээр хамтын хэрэгтэ хабаадан туһална.

Би һаяхан Улаан-Үдэ хотоһоо арбан хоногой амаралтаар Түнхэн нютагтаа ошоод ерээб. Түрэл нютагаарни һонин юумэн олон байгаа даа. Манай Галба тосхоной («Восточные Саяны» колхоз) үндэр наһатан өөһэдынгөө хүгшэнэртэй ниислэл Москва мордоһон байба.

Үндэр наһатан бултадаа — колхозой колхоз болохоһоо хойшо хүдэлһэн, мүнөөшье, хүдэр гарнуудһаа сарба һүхэеэ мулталаагүй зон. Жалсарай Бухаев, Намсарай Ошоров, Зунды Бояров, Жап Балдазыков, Сындэ Балтаров, С... Паданов, Сырен Ангараев тэдэ выставкэшэдэн ... да бии байгаа. Эдэнэй на... һые хамталбал, 500 гаран ... болодог. Энэ бригада гурбан зуун толгой эбэртэ бодо малаи орохо дулаан байра багахан саг соо барижа дүүргэһэн юм. Үнгэрөөшэ намартаа тугалай байра бараа Нёдондо хабар, (май һарын тэнгэ... үндэр наһатанай бригада ... клубые шэнэ модоор һэлбэжэ заһаа. Мүнөө тэрэ ордон аргагүй һаруул, һайханаар Галба тосхондо толорон харагдадаг.

Ажалша бэрхэ үбгэдэйнгөө уран һайхан гарнуудые адхан барижа, тэдэндэ ута наһа, удаан жаргал юрөөхэ зуураа, түрэл колхозоннгоо һалбарха хүгжэхын аша туһада саашадаа бүри оролдостойгоор хүдэлхэ, шэнэ хүсэ, шэнэ үүсхэл гаргахыень хүсэхэ дуран хүрэнэ.

Владимир СЫРЕНОВ,
студент.

Һургуулиин суглаан

Һаяхан Орлигой дунда һургуулида түрэлхидэй хамтын суглаан боложо, «Үхибүүдые зүбөөр хүмүүжүүлгэ — һургуулиин, түрэлхидэй ба ниитын эмхи зургаануудай шухала зорилго» гэһэн һургуулиин һуралсалай таһагые даагша нүхэр П. Д. Марзаевай элидхэл зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Мүн директор нүхэр Ошоров Д. Д. һургуулиин 11 жэлэй болгогдоходонь ямар зорилгонуудай бэелүүлэгдэхэ тухай хөөрэжэ үгэбэ.

— Һургуулиин мастерской тон шухала болонхой. Энээнгүйгөөр 11 жэлэй һургуули нээхэнь бэрхэтэй, мүнөө байгаа багахан гэрхэнүүд соо үхибүүд ямаршье туһа абахагүй,—гээд нүхэд Бартаев, Данцаранова тэмдэглэбэ.

— Интернадуудта байдаг үхибүүдэй эдеэ хоолые үлэтэй шанартай, олон янзын болгохо гэхэдэ райПО-гой складуудта юуншье байхагүй, — гэжэ нүхэр Хандыева шүүмжэлбэ.

Тус суглаан дээрэ түрэлхидэй комитет һунгагдажа, түрүүлэгшээр нүхэр Пронтеев М. Д., орлогшоор нүхэр Бартаев С. Д. нэгэн дуугаар баталагдаба.

Түрэлхидэй хамтын суглаан дэлгэрэнгы тогтоол батал ан абаа.

Вл. Галсанов.

„Сагаан һара“

НОМОЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

...гараһан иимэ ...втор, мэдээжэ ...дий Мункуевич ...ай хүсэгдэшэгүй ... уран һайханаар ...тухын ябасые зү- ...үүлэн уншагшад- ...хөөрөө.

...Хэлгомнай» гэжэ ...дтай нүхэсэһэн ...өө хонишон Ба- ...ухэ, Хара Даши- ...Булад, Балжима ...үхэдтэй танил- ... байгуулха ехэ ... зон хадаа эдэ ...нюдөөр танижа, ...ой бэшэ гүди? ... зохёол соохи ...е образуудые ха- ...ун манай мүнөө- ... үндэһэлэн, са- ...хүйтэн дулаан ...тэмсэлэй үе мүн ...а. Энэ саг Булад ...ниие коммунизм ...ана. Тиимэһээ ...хо эдэ хоёр за- ...весть дотор үн- ... саг хоёрой тала ... тэмсэл болоно. ...хёогоор эхилһэн ... тэмсэл мүнөө- ...анаб гэжэ зохёол

... «Ажалай туяа» ...орхоондойн Пет- ...отороо халуун ...һон, алтаншье ... һаа гайхангүй, ... хүшэтэр гэ- ...агай зонһоо бул- ...н хүн юм. Энэ ... үбгэн Базарай ... тэрэ хотон хар- ...ураа гутажа эхи- ... хонишон Базар ...гые һайн мэдэ- ...өөл мэхэ гохын ...гыень тухайл- ... хара Дашинима- ... һайниие бор- ... үүсэлдэгыень ...етрүүхын һана- ...түлөө шэхэдэг, ...» нэрэтэй ябa- ...үлөө оролдоо бо- ...бгэн бшуу. Тии- ...огтуу элүүрээр ... үбгэниие арга ...даг, дурагүй ...дог. Петрүүхын ...ха арганьгүй. ...ин дайсан Тар- ...улай аха заха ...абжа гээшэ гэ- ... юм. Һүүлээрнь ...армаев болоод ...шад Хүсөөтын ...үдые ямаршье ... Теэд ламашье ..., ябуулагда- ... муухай хара ... Петрүүхэ гэн- ...һан аад, зоной ... хүдөөгэй боро ...али болошоод ...таяа золгоно. ...ые зондо мэ- ...дваа, Петрүүхэ ...нюужа, хоолой- ...олобо. Петрүүхэ ...үүлхын түлөө ...оггүй хүн. Бу- ...яха, мяха, хоол ...тай хубааһан ...абһашье, шо- ...ай һаешье ха- ... иигэжэ, ёһо- ... зосоохитой ...һан Петрүүхэ ... хуурмагаар ...до муу юумэ ... болибо. Тии ...бе тээшээ та ... болгоо һаа, ...ай дунда саа- ... ябаха, гэдэһэ ...елбожо хэбтэ- ...ожэ байгаа ... хүгшэн аба

болохо юм. Энэ ута сагаан һахалтай үтэлһэн үбгэнэй туһаламжаар үетэн нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй, зон нүхэдөөр олон Булад хүбүүе орёон абаад, өөһэдтэеэ холбожо шадаа һаань, Петрүүхэдэ ямар ехэ хэрэг бүтээхэб! Үетэниинь ямараар дарлажа шадахаб, зэмэгүй тэдэниие үнгэрһэн сагай үлэгдэлтэй холбожо, урагшаа ябаха замдань ямар ехэ һаалта хэхэб! Петрүүхэ иигэжэ үнгэ зүһөө хубилһан ангиин дайсанһаа дутуугүй муухай хүн болошоһоноо ойлгоногүй. Тэрэ өөрынхеэрээ зүб лэ ябанаб гэжэ һанадаг байба.

Хара Дашинима—Петрүүхын үреэһэн бөөрэ. Энэ хүн мүн лэ өөрын харгытай, өөрын бодолтой, үг гарбалтай. Гушан долоо табин долоон он хоёрой хоорондо ямархан хүшэр саг байгаа һэм. Энэнь хэндэшье эли. Тэрэ сагта иимэ хара Дашиниманууд лэ олоороо үдөө. Эдэ зон өөрынгөө һанал бэелүүлхын түлөө хүнэй урда хара һаналаа нюугаад, доро унан билдагуушалхадаашье, муу гэжэ һанаһан хүнөө уһа уруу түлхин унагаахадаашье ядахагүй. Иимэл ябаһан хүнүүдэй нэгэн Дашинима мүнөө манай ажабайдалай дутуу дундануудые шадамараар хэрэглэжэ, Петрүүхэһээл өөрэгүй хубалза болоо. Булад хүбүүгээр эгээл энэ хара Дашинима шэнги нүхэрые хэжэ шадаа һаа, Петрүүхэ одоо баясаха байгаа даа.

Арьяатан шоноһоо өөрэгүй иимэ петрүүхэнүүдые ажабайдал өөрөө уһан дээрэ гаргажа элирүүлнэ. Сагай энэ үнэниие урагшань зүдхэлсэжэ ябагшадай нэгэн Базар хонишон ерээдүй сагай түлөө тэмсэхэ зуураа, коммунизмын нангин хэрэгые бэелүүлхэ мүнөөнэй залуушуул тухай мүн лэ һанаагаа зобоно. Булад хүбүүн Балжима басагантаймни үелнэ, ерээдүй хүрьгэмни болохо гэжэ Базар мэдэнэгүй. Тиимэһээ түрэл болохобди гэжэ һанаһандаа энэ хүбүүнэй хүби заяан тухай оролдоно бэшэ, харин юрэл эрхэтэн үүргээ дүүргэн, зондо туһатай ябаха гэжэ оролдодог һаналаа аалихан бэелүүлнэ. Өөрөө коммунизмын һайхан байдалые үзэнэ гүб, али үгы гүб—хамаагүй, харин мүнөө энэ газар дээрэхи байдалаа коммунизмайхидал адли байлгаха ёһотойб гэжэ ямаршье ажал хээ һаа, үнэн сэхээр бододог. Залуу нүхэдтөө заабари хэлэхэдээ ондоохоноор, удхатайгаар, шэнээр хэлэнэ. Жэшээнь, Петрүүхын буудаһан хониие асарха гэжэ Буладтай ошоходонь, тэрэниие шоно эдижэрхиһэн байна. Хэршье уур сухалаа хүрэжэ, хараал шэрээл табяа һаа (үбгэнэй хараалыньшье Петрүүхынхиһээ хорогүй, сагаан шуу), досоогоо һанажа ябаһанаа Буладта сэхэ хэлэнэгүй: «Гурбан шоно ябаа гэнэб... Гурбуулан хамта арбан хүлтэй. Хамһажа эдеэ...» — гээд тайлбарилна. Алаһан хоёр шоныгоо арһа оруулжа, уһан тулам болоторoo архидаһан Петрүүхынгээ Базар тухай досоогоо суглуулһан муухай хара һаналаа хэлэхэдэнь, Булад хүбүүн тэсэнэгүй, Базарай бригадада ерэнэ. Ондоо тээшээ ошохо харгы Буладта байгаагүй. Энэ үбгэнтэй хэды шэнээн агнааб, ажаллааб, малдаашье ябахадаа, гэртээ сайшье уужа һуухадаа хэды шэнээн үнэн сэхэ зам тухай, ерээдүйн һайхан байдал тухай хөөрэлдөөб! Зүрхэндэнь тон дүтэ хүниие дарлахадаа Петрүүхэ Буладые өөрыень дарлаагүйдөө яагааб?

Хүбүүнэй гарта мүнөө Базар үбгэнэй барюулһан зэбсэг. Энэ зэбсэгөөрөө Булад «гурба аад, арбан хүлтэй» байдаг шононуудтай тэмсэхэ. Заримандань хабхаан зүүхэ, нүгөөдэнүүдтэнь һэшхэлэй занга зүүхэ.

Иимэ петрүүхэнүүд, базарнууд ганса Хүсөөтэдэ бэшэ, нютаг нютагта ябадаг. Тэдэнэй образые Барадий Мунгонов ёһотой ураар харуулжа, зан абариень зүбөөр гаргажа, ажабайдалай бодото удха гээшые уншагшадта эли тодоор зуража үгэнэ.

«Сагаан һара» дотор үшөөл хэлэхээр, хөөрэхөөр образууд олон. Булагай уһан шэнги сэбэрхэн сэдьхэлтэй Балжима басаган, буруу зүбшье һаань хамаагүй буудаад ябадаг Балжад хүгшэн, ангай арһа тушаан абадаг ород Аносов болон бултадаа өөрын дүрэтэй, зан абаритай.

Уран һайханай ёһотойл арга боломжонуудые дүүрэн хэрэглэжэ, ажабайдалай мүнөө үеын һайншье, муушье үзэгдэлнүүдые тон ойлгосотой һонороор манай үеын хүнүүдэй образууд дээрэ харуулна. Эдэ бүгэдые хараад байхадаа, Барадий Мунгоновые ёһотойл мүнгэшэ дархан мэтэ нягтаар, наринаар зохёолоо бүтээнэ гэжэ тэмдэглэхэ болонобди. Барадий Мунгоновой зохёолнууд ходоо иимэ нягта, наринаар бүтээгдэһэн байдаг. Нэгэтэ эхилһэн аад, дүүргэхэеэ мартажархиһан ута унжагай, олон нугалбаритай мэдүүлэлнүүд, саанаа нэгэшье удхагүй аад, ахаһаа гоё һайхан үгэнүүд тэрэнэй зохёол соо олдохогүй. Энэ хадаа Барадий Мунгоновой «даагаяа һүүлдэжэ, үнэн бэеэ бэелһэнэйнь» гэршэ.

Гэбэшье «Сагаан һара» нэгэшье өөгүй һайнаар бүтээгдээ гэжэ хүсэд баталха аргагүй байнабди. Жэшээнь, Булад Янжима хоёрой образ Базар Петрүүхэ хоёройхидо орходоо бирагүйгөөр гараа. Мүн лэ Балжад Хүгшэнэй образ тиимэрхүү. Юундэб гэхэдэ, эдэ образууд ехэнхидээ авторай үгөөр, диалогууд соогуур харуулагдажа бүтээгдэнэ ха юм. Тиимэһээ өөһэдөө повестиин гол зүрилдөөндэ хамаатайгаар тэмсэжэ, өөһэдыгөө, абари зангаа харуулангүй үлэшэнэ. Хэрбээ повесть дотор харуулагдаһан үйлые, зүрилдөөе даажа гараһан сюжедэй һабагшатай тэдэнэй образууд холбогдоһон байгаа һаа, зохёолынь бүри хүсэтэй, хурса болохо байгаа. Булад хүбүүнэй образ энэ һабагшада орһон аад, саашаа хүгжөөгдөөгүй. Даржаа ламын аша байгаад, үхэхыень хараад лэ энэ нүхэрнай үлэшэнэ. Тиимэһээ тус зохёолой оёдолые бүтээлсэһэн утаһануудай нэгэн байһан аад эдэ образууд юундэ иигэжэ зүүнэй һүбэдэ һабагшалагдаагүй байгааб гээд хаража үзэе. Тиихэдээ «Сагаан һарын» композици тухай хэлэхэ болонобди.

Бидэ түрүүшээр ехэнхидээ зохёолой фабулые хараад үзөөбди. Иимэ һониншье, уншагшын ухаан бодолые дахуулан абаашаха мүнөөдэрэй ажабайдал cooһoo абтаһан нэгэ удхые элдэбээр зохёон харуулжа болохол даа. Сэхэшье хөөрэжэ болоно, сюжедынь ондоогоортшье зохёоходо автор бүхэнэй өөрын маягһаа дулдыдаха ха юм. Барадий Мунгонов повестьёо уншагшадта бүри һонирхолтой болгохо гэжэ оролдоо. Тиихэ мүртөө хэлэхэ гэжэ һанаһан удхаяа саада талаһаань, хүлһөөнь эхилээд, толгой тээшэнь тайлбарилжа захална. «Сагаан һахалта» гэжэ бүлэгһөө эхилжэ зохёолой гол ехэ удха элирээ ха юм. Тиихэдэнь повесть дотор энэ удхые харуулха событинууд адагһаа эхин тээшээ һубарина. Зүгөөр иимэ композици «Сагаан һарада» таарахагүй гэжэ һананабди. Юундэб гэхэдэ, энэмнай событийна зохёолой композици бшуу. Харин «Сагаан һара» удхаараа социальна, гүнзэгы, психологическа зохёол болоно. Тиимэһээ уншажа байхада, энэ зохёол ульгам мориндо мордоод нэгэ гүйлгэжэ, нэтэ галгюулжа ябаһан шэнги мэдэрэл түрүүлнэ. Энэнь повестиин һүүлэй «Сагаан һахалта», «Дархита нуурай эрьедэ» гэһэн бүлэгүүдые уншаад байхада, илангаяа элиржэ гарана. Тиигээд һүүлэй һүүлдэ зохёолойнгоо композици удха хоёрой хоёр тээшээ таранги, ниилэжэ үгөөгүй шэнги болоходонь, «Сагаан һара» гэжэ һүүлэйнгээ бүлэг соо: «...Намар болохолоор, Базартан һөөргөө Боорингоо үбэлжөөндэ, зөөжэ ерээ һэн. Хонишод үбһэ хоол элбэгээр бэлдэнхэй, энэ үбэлые урагшатай һайнаар угтаба. Балжима басаган хүбита заяата гансаһаа байд гээд лэ бэшэг абажа, залуухан инаг зүрхөөе долгисуулан байжа уншана, эжы баабай хоёртоо Буладай мэндые дамжуулна... «Ажалай туяа» артелиин гэшүүд Сагаалгаа малшадай үдэр гэжэ соносхоод, наада зугаа эмхидхэн, архи тамхи үгыгөөр, шэнэ ёһоор һайндэрлэбэ. Хара Дашинима Петрүүхэ хоёрой элүүр ябахысынь хаража, хүнүүд ехэл гайхалсана...—гээд лэ дүүргэжэрхинэ.

Манай һанахада, эдэ үгэнүүд зохёолой сюжет, зүрилдөөн соо тайлбарилагдан, иигэжэ сэхэ хэлэгдэнгүй, зураглан харуулагдаха байгаа. Тиимэһээ «Сагаан һара» гэжэ эсэсэй бүлэг «Арбан табанай һүни» гэжэ түрүүшын бүлэг соо эхилһэн зохёолой философско удхые адли хүсэтэйгөөр, аллегорическаар түгэсхэжэ хүсэд шадаагүй. Энээние автор өөрөөшье тухайлжа болоо. «Түгэсхэлэй оронд» гэжэ бүлэг нэмээ ха юм. Теэд, яажа мэдэхэб, энэ түгэсхэл «Сагаан һарын» үшөө хүсэд дүүрээдүй, үшөө үргэлжэлхэ, «Сагаалган» гэжэ байха гээд хэлэһыеншье яажа мэдэхэбибди.

Булад Балжима хоёрой үетэн бидэниие коммунизмын һайхан байдал тээшэ абаашажа ябаһан мүнөөдэрэймнай ажабайдал хадаа сагаан һарын үе, хүйтэн дулаан хоёрой тэмсэлэй саг гээшэ гэжэ харуулһан Мунгоновой зохёол уншабабди.

Ажабайдалай мүнөөдэрэй ябасые, тэрэнэй һайн, мууе, үбшэн элүүрые зүбөөр хаража, уншагшадта уран һайханай маяг шадамараар хэрэглэн харуулжа үгэхэ гээшэ тиимэшье юрын хэрэг бэшэ даа. Уран зохёолшо бүхэнэй энээхэн нангин үүргые хэнһээшье үлүүгээр дүүргэһэн Франциин нэгэ ехэ зохёолшо иигэжэ хэлэһэн юм: «Би хадаа мүнөөнэй Франциин түүхын бэшээшэнь гээшэб. Энэ ажалаа бэелүүлжэ шадаа һаа, хэрэгни бүтээ гэжэ ойлгохоб». Эдэ үгэнүүдэй арсашагүй зүб удхаһаа һабагша татан, Барадий Мункуевич Мунгоновнай Буряадайнгаа мүнөө сагай түүхые бэшэлсэжэл ябана гэжэ хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Д. ЭРДЫНЕЕВ.
Москвагай литературна институдай студент.

Ажалшадай эрилтые улам һайнаар хангаха

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэгээр абахын түлөө тэмсэл үргэн далайсатайгаар дэлгэрнэ. Энээнтэй нэгэн хамта ажалшадые эд бараагаар нэгэшье таһалгаряагүйгөөр, түхэреэн жэл соо хангаха гээшэ худалдаа-наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй нангин уялгань болоно.

Һаяшаг Бэшүүрэй совхозрабкоопой пайшигуудай түлөөлэгшэдэй суглаан болобо.

Совхозой хүдэлмэришэдэй ажаһуудал, ажабайдал һурагүй һайжараа, мүн һайн ажаһууха бүреэ эрилтэньшье нилээдгүй дээшэлээ. Совхозрабкоопой хүдэлмэрилэгшэд ажалшадай улам ургажа байгаа эрилтые хараадаа абажа, үнгэрэгшэ жэлдэ яһала ехэ амжалта туйлаа. Эд бараанай эрьесын түсэб 100,7 процентээр дүүргэгдээ гэхэ гү, али 1961 онойхиһоо 117,3 мянган түхэригөөр ехэ байна. Түсэбэй ёһоор 49040 түхэриг олзо оруулагдаха аад, 57387 түхэриг гэхэ гү, али 8347 түхэриг үлүү оруулагдаа. Дурсагдаһан совхозрабкоопой наймаалагшад 4917 тоотой эд хэрэглэгшэдые хангадаг юм. Магазинай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Ажалшадай эрилтые гүйсэдөөр хангажа, һараһаа һарада түсэбөө ходоо үлүүлэн дүүргэдэг, оролдосотой һайнаар хүдэлдэг хүнүүд олошоронхой. Жэшээнь, жэлэйнгээ эд бараанай эрьесын түсэбые нүхэр Цыренова (сельмагай продавец) 116 процентээр, нүхэр Эрдынеева (4-дэхи магазин) 112 процентээр, нүхэр Быкова 104,1 процентээр (6-дахи магазин), 2-дохи магазинай продавец нүхэр Цыбиков 100,1 процентээр дүүргэһэн байха юм. Эдэмнай бэшэндээ һайн жэшээ харуулжа ябадаг ёһотойл замай залууршад гээшэ.

Гэбэшье зарим магазинууд, жэшээнь, 7-дохи, 8-дахи, 9-дэхи, 3-дахи магазинууд жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүй. Яахадааб гэхэдэ, эд хэрэглэгшэдэй эрилтые ёһоор шэнжэлдэггүй, хэһэн захилнуудыень заатагүй дүүргэхын хойноһоо оролдодоггүй байба. Тиихэдээ зарим эд бараан оптово баазаһаа асарагдаһан аад лэ машина транспортын үгы дээрэһээ хадагаламжын газарта үни удаан хэбтэшэдэг. Бэшүүрэй оптово баазаһаа нэгэ машина ябадаг. Теэд тэрэнь хаанаашье хүртэнэгүй. Мухар-Шэбэрэй ба Бэшүүрэй АТХ, машинаар хангаха ёһотой байһан аад, элдэб эсын шалтагаан урдаа барижа, нэгэшье машина үгэнэгүй. Гансахан энэ шалтагаан дээрэһээ эд бараа зөөлгэн дээрэ 4679 түхэригэй гарза хохидол ушаруулагдаа.

Илангаяа зунай сагта мяха, сагаан эдеэнэй зүйлөөр совхозой хүдэлмэришэдые таһалгаряагүйгөөр хангажа байха ёһотой аад, түсхай холодильниггүй дээрэһээ зоной эрилтэ хангагданагүй гэжэ суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ. Тэрэнһээ гадна нютагай ажалшадта шухала хэрэгтэй хубсаһан—гутал, хубэнтэн хүүртиг бээлэй, ситец бүд, дотор хубсаһан ехэ хомороор наймаалагдана гэжэ шүүмжэлэл гараба.

Нёдондо жэлдэ Бэшүүрэй совхозой түбэй тосхондо 48 хүнэй һууритай типовой столовые совхозрабкооп бариһан юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ столовонь түсэбөө 126 процентээр дүүргээ, 17,4 мянган түхэригэй эдеэ хоол худалдаа, хамта дээрээ 1447 түхэригэй олзо доход оруулаанхай. Гэбэшье ажал хүдэлмэринь олон дутагдалтай, хүдэлмэрилэгшэдынь хүдөө зоной культурна эрилтэ һайнаар хангахын хойноһоо оролдоногүй, эдеэ хоолоо нэгэ янзаар, шанар муутайгаар бэлдэн бүйлуулна. Мүн эндэхи пекарнида хилээмэн муухайгаар баригдана.

Малай үбэлжэлгын харюусалгатай үедэ холын отара, гүүртэ дээрэ хүдэлдэг хүдэлмэришэдтэ эд бараан баһал ехэ таһалдалтайгаар абаашагдажа байгаа.

Хабарай тарилгын халуун хаһа соо нэгэшье хүниие ажал хүдэлмэриһөөнь һаатуулангүй һайнаар хангаха талаар эд хэрэглэгшэд эрилтэ табиба.

Д. Цыденжапов,
манай корр.

Мухар һүзэг—мүнхаг байдалай үлэгдэ.

ҺҮҮДЭР

Рассказ

Газаа гэрэй хороойн үүдэн хас гэжэ хаагдаад, удангүй гэшхүүр дээрэ хүнэй гарахань дуулдаба. Һаамаан орожо ерэһээр юумэшье дуугарангүй, хубэнтэй хүүртигээ тайлажа, үлгэсэдэ үлгэнэ. Зүбсаа дэгэлээ нэмһэгээр хэдэрһэн Цэндэмэ пеэшэнэйнгээ амһарта һуугаад, галаа аһаажа ядана.

—Яатараа унтаабши?—гээд, Һаамаан һамганайнгаа хажууда ерэнэ.

— Унтаа гэжэ хүниие наадалагша гүш. Мэдэжэл байна бэшэ аалши. Мүнөө һүни сором нюдөө аняагүйб. Тархи толгойм үбдөөд, бэемшье һурхэй бэшэ.

— Унтахыш хэн баряа юм. һэрюулжэ, һабардажа байһан хүн үгыбшибы. Хүнэй ерэхэлээр үглөөгүүр бүхэндэ нэгэ юумэ хэлээд лэ янгархажа байгшаш.

— Залхуураа һаа янгархахагүй һайн газарта ошохо юм гүбэ. Яһалад бэеэ сэнгүүлээд ябана бэшэ аалши.

— Энэш юу хэлэнэб. һаял хүдэлмэриһөө ерэжэ байна бэшэ гүб. Унтахагүйдөө гэмээ намда юундэ хаянаш.

— Шинии хара гэрые һахяад лэ утын һүни хэбтэхэ ямар зоболон тудаа гээшэб. Тиихэдэ ши...

— Ягаа хүнбиб. Аниха, хонхойхыешни бариһан хүн үгы. Ямар юумэн нюдыеш тэртэдэгшэб.

— Һургуули харааб гээд лэ бүхэли һүникдөө элдэбын юумэдээр архидаха. Тиигээд һургуулиингаа шорой хамадаг гэргэнэй руу харгылха. Һуудэр бэшэш. Бодото бэеыш хараһан хүн байха.

— Юугээ хэлэнэш. Һургуулиин газаа байдаг хаданъ тиигэжэ һанана гүш. Мэндэ Далхай үбгэнэй ороод гарыш гэхэдэ, тэдэнэйдэ ороо һаабзаб. Бэшэ ондоо тээ хүлөө табиһан, харгылһан хүн үгы,—гээд, Һаамаан буршаганана. Тэрэ үедэ газааһаа Гатаб үбгэн орожо ерэбэ. Энэ тэрэ юумэ дуугаралсаһаар байтараа:

— Хяагта, Хираан гэнэ гү, тэрээн руу аршаанда хүгшэнөө ябуулха болоод ерэбэб. Ошожо нэгэ юумэ сасажа үгэхэ болоо гүш.

— Мүнөөдэр хэхэ юумэн олон. Хүдэлмэриһөө ерэһээр нюдөө аняагүй һуунаб. Тиихэдэ Дагба гэрым сабшалсыш гээ бэлэй. Аргам болохогүй ха даа.— гээд, уураа тараагүй байһан Һаамаан тумархан арсажархиба.

— Үгы, тиигээ һаа хахадаа бараад орожо ерэһүүл.

Һаамаан юушье хэлэбэгүй. Юундэшьеб сухалдаһыень таагаагүй Гатаб гаража ошобо.

Һаамаан Цэндэмэ хоёр столдоо һуугаад сайланад. Һаамаан Цэндэмэһээ энэ тэрэ юумэ һурасагаан, шог наадан үгэнүүдые хэлээшье үзэв. Цэндэмэ амандаа уһа балгаһан юумэндэл хүлхын, нюдөө үзүүрлэн хараад һууна.

— Тарбаганда гаража хүгшэнэйнгөө хии даруулха болоо хаб даа,—гээд, Һаамаан һамган тээшээ ирһэйнэ. Тиихэдэнь Цэндэмэ үнөөхи үлээһэн суухын хиигээ табиһандал шарайдаа нэгэ бага ури оруулжа, наашаргы зан харуулна. Тэрэниинь һамбаашалан, Һаамаан хэлэхэ бариха юумэеэ оложо ядахадаа:

— Мүнөөдэр Дагбын гэртэ ошонгүй үнжэхэ болоо ха даа. Тэнгэриин үдэр барагдаха бэшэ. Намдаш сүлөө биил ха юм. Һургуулида хүдэлһэн нэрэ зүүгээд хажуугаарнь олзо хэхэ арга олон лэ байна даа. Теэд ологдоношье гээшэ—гэнэ.

— Амандаа ороһон юумые хэлээрээ түдхибэ гэһэндэл Гатабһаа юундэ арсабаш.

— Хамаг юумэн шамһаа. Хари ариггаа хүнэй сухал хүргээд... Нэгэ бага амархам. Үдэһөө хойшо наранай гаража дулаараа һаа, нээрээш тарбаганда гаража ерэхэм.

— Мүнгэ, нэгэ юумэ орхёорой даа. Һаянай зүүдэ зүншье муу. Үргэһэ нойршье бага. Лудаб ахайда ошожо ерэхэм,—гэжэ Цэндэмэнь гэмэрнэ.

— Яаха гээбши. Бии нэгэ юумэ хүүжэб. Һахилаа һаднагта үлгөөшье һаа Лудэб ахайһааш дутахагүй байхаб.

Цэндэмын унтаһан хүрээгдаагүй хэбтэридэ орожо, хулэһэн хүнжэлдэ ...хан. Һаамаан хурхирнана.

«Һаамаамни бэрхэшье хүн болоод байна даа. Энэ бэрһэнэйнгээ хүсөөр халуун хүйтэниие үзэнгүй ябагдана гээшэ. Лэмышье сухалдана гүб даа. Һургуулида хүдэлхынгөө хажуугаар энэ тэрэнэй гэр барилсажа олзо хэхэ. Тиихэдэ сэржэм дээжэ үргөөд, аршаан ухяал хээд, миин ябадаггүй. Агнуурилдашье ябаад, аза туршадаг. Наашань татаха юумэнһээ ойгоо гутахагүй даа. Гадэһээ үлэнгүй, мүрөө үлайлгангүй хэнһээшье үлүү ябагдана»,—гээд, Цэндэмэ шэбшэнэ.

...Толгойтын үбэрэй хүнхэр соо тарбаганай ондоли, добо дошо. Һургуулиингаа бага аматай ТОЗ буу бараад, нуугада хэбтэһээр үдэшэ болгожорхиһон Һаамаанай харан гэһээнь бүтүү хара үүлэн бөөгнэрэн, аадар уһа адхуутай, гэнэт нэгэн дуһал дуһан байба. Шэб харанхы. Һаамаанай тархи манхагар. Үе үе болоод тэрэ зохолоно. Хайшааш ябаха зүгөө алдаһан һаамаан зүүн урагшаа Хляаһата нютаг тээшээ ябанаб гээд, таамаг тэмтэрнэ. Бороо-

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

ХИЛЫН СААНАhАА

Финляндиин Турку городто хани барисаанай суглаан болобо

ТУРКУ, апрелиин 8. (ТАСС). «Финляндия-Советский Союз» гэжэ бүлгэмэй отделени Турку городой концертнэ зал соо үсэгэлдэр үдэшэ хани барисаанай суглаа үнгэргөө. Хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсаи туhалалсалга тухай советско-финляндска договорой баталагдаhаар 15 жэлэй ойе hайндэрлэлгэтэй дашарамдуулан Финляндида ошоод байhан Советскэ правительственна делегаци энэ суглаанда хабаадалсаа. Турку городой мэр Х. Кюття, парламентын нэгэдэхи вице-түрүүлэгшэ П. Айтио, тэрэшэлэн сугларгашадай зүгhөө халуунаар угтагдаhан советскэ правительственна делегациин хүтэлбэрилэгшэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. Н. Косыгин суглаан дээрэ үгэ хэлээ.

ГАДААДЫН ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

(Апрелиин 8)

Советскэ Союзда булад соргонуудые худалдахые хориhонтойнь дашарамдуулан, ФРГ-гэй правительствада Советскэ правительствын эльгээhэн ното гадаадын оронуудай хэблэлэй хуудаhануудта эли hуури эзэлнэ. Соргонууд тухай договорой эрилтэнүүдые нарнаар сахиха тухай Советскэ правительство баадхана гээд Баруун Германиин «Франкфуртер альгемейне» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

НАТО-гой асуудалнууд болон Баруун Европын союзнигуудай хоорондохи харилсаанууд тухай «Нью-Йорк таймс», «Нью-Йорк геральд трибюн» газетэнүүд дэлгэрэнгы материалнуудые толилhон байна. США-гай гүрэнэй секретарь Раскын Парижда байhые «Нью-Йорк таймс» газетэ тэндэhээ дамжуулhан мэдээсэл соогоо тайлбарилна. Францийн гадаадын хэрэгүүдэй министр Кув де Мюрвильтэй Раскын хэлсээ хэhэнэй эсэстэ олон талын хабаадалгатай НАТО-гой ядерна хүсэнүүдые байгуулха тухай Америкын дурадхалда Францийн тала «зарим зэргээр hонирхоо» гээд газетэ бэшэнэ.

Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Хьюмай Парижда аяншалха үедэ «Англи Франци хоёрой хоорондохи харилсаан муушаг байhанаа, hайжарха тээшээ болохо бэзэ» гээд Англиин зарим газетэнүүд бэшэнэ. Англичануудые французуудай халуунаар угтахые эрмэлзэдэгынь мүнөө дээрээ харагданагүй гээд «Дейли геральд» гэжэ газетэ өөрынгөө дипломатическа шэнжэлэгшын тайлбари соо тэмдэглэнэ. Хьюм Кув де Мюрвиль хоёрой ямаршье уулзалганууд Лондон Париж хоёрой хоорондохи харилсаа hайжаруулха гэжэ «мүнөө дээрээ тоолохо аргагүй» гээд «Дейли экспресс» газетэ бэшэнэ.

СЕАТО-гой соведэй сессиин апрелиин 8-да Парижда нээгдэхээ байhан тухай тогтоходоо, «Нью-Йорк геральд трибюн» иигэжэ бэшэнэ. Урда Вьетнам, Лаос, Индонези, Хойто Борнео тус сессиин зүбшэн хэлсэхэ гол темэ болоно.

Англиин мэдээжэ философ олониитын ажал ябуулагша Бертран Расселай бэшэгые «Нью-Йорк таймс» толилоо. Урда Вьетнамай арадта эсэргүү зэрлиг муухай хюдалгын дай хэжэ байhанайнь түлөө США-е Рассел уур сухалтайгаар буруушааhан байха юм. Америкын «Поларис» гэжэ ракетэнүүдые худалдажа абаха болоhонhоо уламжалан Англиин бэедээ дааhан финансова уялганууд тушаа «Сагаан дэбтэрэй» толилогдохоёо байhан тухай Лондоной «Таймс» газетэ мэдээсэнэ. Энээнтэй дашарамдуулан, «Дейли Уоркер» газетэ иигэжэ тэмдэглэнэ. Англиин гаргаша «олон хүнүүдые гайхуулна» гээшэ ха.

«Квик» гэжэ журналда Аденауэрай хөөрөөнэй толилогдоhон тухай Баруун Германиин бүхы газетэнүүд мэдээсэнэ. Хөөрөөнэй удхые дамжуулха зуураа, «Нейе-Рейн-цейтунг» газетэ иигэжэ тэмдэглэнэ. Өөрынгөө тушаалhаа бууха тухаи hанаандаашье оруулхые Аденауэр хүсэнэгүй. Партиингаа талаар өөрынгөө ханинарай түсэбүүдтэ нэтэрүүгээр үсэрэлдэхэ, тушаалhаа бууха ябадалые удааруулха гэжэ гэрэ hанаашалжа байнхай.

Нютагай захиргаанай органуудай hунгуулиин кампаниин боложо байhантай дашарамдуулан Японой «Майнити» газетэ материалнуудые толилно.

Хлопок ургуулгын талаар түйлалтанууд тухайгаа хөөрэлдэхэ, дүй дүршэлөө халан абалсаха зорилготой бүхэхитадай зүблөөнэй Чжэнчжоуда болоhон тухай Хитадай «Дагун бао», «Гуанмин жибао» газетэнүүд бэшэнэ. Хүдөө ажахын хүтэлбэриие шэнэдхэн хубилгаха тухай Чехословакиин компартиин ЦК-гай тогтоол тушаа Чехословакиин «Руде право» газетэ түрүү бэшэг толилоо.

Майн 1-дэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан уриануудые социалис оронуудай хэблэлэй хэдэ хэдэн органууд мүнөөдэр толилоо.

(ТАСС).

Турецкэ меджлистэ наншалдаан болобо

СТАМБУЛ, апрелиин 6. (ТАСС). hаяшаг Турцида болоhон жагсаал тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ үсэгэлдэр арбаад часай туршада үргэлжэлбэ. Турциин президент байhан Баяр гэгшые саг зуура түрмэhөө табиха гэhэн hэдэлгые Турциин залуушуул жагсаалай үедэ буруушааhан байгаа. «Үнэн зүб хэрэгэй түлөө тэмсэдэг парти» гэдэгэй түлөөлэгшэ Гекхан Эвлияоглу гэгшын hүниин тэн багта үгэ хэлэхэдэнь Арадай республиканска партиин гэшүүд-депутадууд сухалдашоо. Юуб гэхэдэ Арадай республиканска парти армяар халха хэжэ, Мендересэй демократическа партиин ажал ябуулагшадые табиха хэмжээ абанагүй гээд Гекхан Эвлияоглу тэндэ мэдүүлээ. Баярта, «Үнэн зүб хэрэгэй түлөө тэмсэдэг партида» эсэргүүсэдэг хүнүүд «үхэр мал» гээшэ гэхэдэнь Арадай республиканска партиин гэшүүд-депутадууд ором дүримөө табишаhан байна. Тиигэжэ портфель, шорой бог хэдэг корзинка, ботинкануудаар шэдэлдээн эхилшэбэ. Меджлисэй таби гаран депутадууд шаасалдаанда хабаадаба.

Энэ наншалдаанай үедэ хэды хүн шархатаа.

Урда Вьетнамда нгодиньдьемовскэ сэрэгүүд, тэдэнэй американска «советнигүүд» энгэй хүн зондо эсэргүү хашалта хэhээлтын ябуулгануудые хэжэ байна. Хэhээгшэд зөөри хогшолыень буляан абана, барилгануудыень hандаргана, тараашадые стратегическэ тосхонууд» гэдэгүүдтэ нюуса далдын концентрационно лагерьнуудта оруулжа хаана. Зураг дээрэ: Бен Тре провинцидахи Жиа Тхань тосхоной барилгануудые хэhээгшэд галдажа байна.

ВИА-гай—ТАСС-ай фото.

США сэрэгэй хорото ааша гаргана

ПЕКИН, апрелиин 8. (ТАСС). Сишацюньдао аралнууд (Гуандун провинци) шадар Америкын сэрэгэй самолёт КНР-эй агаарай хилые мүнөөдэр дабаа. Байцюаньhаа (Фуцзянь провинци) зүүгээрхи КНР-тэ хамаатай уhа руу Америкын сэрэгэй корабль мүн лэ энэ үдэр ороод, тэндэ час тухай саг соо ниидээ гэжэ Синьхуа агентство мэдээсэнэ.

Иигэжэ сэрэгэй хорото аашын гаргагдаhантай дашарамдуулан, шанга уридшалан hануулга хэхээр КНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэдэ даалгагдаа.

Эшэгүүритэ дайн байлдаае болюулха

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 8. (ТАСС). Урда Вьетнамай арадта эсэргүүгээр Холбоото Штадуудай, тэрэнэй туhамарша Нго Динь Дьемэй хэжэ байhан гэмтэ муухай дайн байлдаае Англиин мэдээжэ философ Бертран Рассел уур сухалтайгаар буруушаагаа. «Нью-Йорк таймс» газетэдэ толилогдоhон бэшэг соогоо Рассел иигэжэ тэмдэглэнэ: «Холбоото Штадуудай правительство Вьетнамда хюдалгата дай хэнэ. Энэ дайнай гансахан зорилгонь ороной урда талада шэрүүн шанга феодальна ёho гуримые үлөөхэ, шанга засагта эсэргүүсэдэг бүхы хүнүүдые усадхаха ябадал болоно. Коммунистнуудай гарта байhан ороной хойто талын хуби руу добтолон орохо гээшэ саашанхи зорилгонь болоно».

Бумбэрсэг дэлхэйн энэ хубида «экономическа аша туhаяа хамгаалхые», «социальна реформонуудай хэгдэхэгүйе» эрмэлзэн хүсэдэг дээрэhээ США Урда Вьетнамда иимэ ябуулгануудые хэнэ гээд Рассел саашань бэшэнэ.

Дайнай зэрлиг муухайгаар хэгдэдэг байhые Рассел эрид шууд буруушаана. Ямаршье уридшалан hануулга хэнгүйгөөр бүхэли тосхонуудые галдажархина, хүн зониие үлэсөөжэ хосороохын тулада тарилга болон адуу мал усадхаха зорилгоор химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүд ашаглагдана.

«Энэ дайн тухай сэхэ руулъ хэлээ, Индохитад тушаа Женевэдэхи хэлсээе сахидаггүй байhанаа, энэ дайнда Америкын олон тоото сэрэгүүдэй хабаадалсадаг байhые, Зүүн Европодо немецүүдэй, Зүүн-Урда Азида японуудай дай хэхэдээ, хэрэглэhэн арга методүүдтэл адлирхуу онол аргануудай энэ дайнда хэрэглэгдэдэг байhые Америкын правительство нюуна» гээд Рассел бэшэнэ.

«Иимэ зэрлиг муухай ябуулгада американецууд хэды болотор хабаадалсаха юм?» гээд бэшэгэйнгээ түгэсхэлдэ автор асууна.

Хэлсээн дахяад эхилбэ

КАИР, апрелиин 8. (ТАСС). ОАР, Сири, Ирак гурбанай нэгэдэл тухай асуудалаар хэлсээн үсэгэлдэр үдэшэ Каирта дахяад эхилээ.

Хэлсээндэ хабаадажа байhан ОАР-ай делегациие президент Насер, Сириин делегациие — «Революционно командованиин национальна соведэй» түрүүлэгшэ генерал Луэй Атаси, Ирагай делегациие — Ирагай премьер-министр генерал Ахмед Хасан Бекр гэгшэд толгойлно.

hҮҮДЭР

(Эхиниинь 3-дахи нюурта)

шье хүнэгөөр уhа адхажа, хубсаhаншье шал шалбааг. hаамаан урагшаа зүдхэнэ. Урдань нэгэ юумэ бүрыхэдэл гэжэ, хүрэн гэхэдэнь гэрэй хана баригдашана. hабардаhаар ябажа, тэрэ гэрэй үүдэ оложо оробо. Досоонь хон жэн. Тушаан боложо тамхинайнгаа баанха соо хэhэн зуруулынь нороингүй байжа, гэрэл гаргаад харахадань эзэгүй хооhон гэр. Гуламтынь урда обоолоотой тэбэри түлеэн. Ямар талаан тудажа, энэ гэртэ орожо ерэбэ гээшэбиб гэжэ hанаhан hаамаан гал түлижэ, хубсаhа хунараа хатаана. Уданиьегүй нойрынь хүрэнэ. Галда гар хүлөө хүлшөөн дулаасаад, тэрэнэй хажууда нюргаа шаран хэбтэшэнэ. Галшье hүлэм hалам гэжэ өөрөөшье дурд гэбэ. Тиигэжэ хэбтэтэрнь хахир хүйтэн хоолойтой нэгэ хүн «түлеэем хэнэй зүбшөөлөөр галдабаш» гэхэдэл гэбэ. Үргэн дороо ямаан хүхэ hахалтай хангигар туранхай ута үбгэн бии болоод, жүрыhэн ута хургатай гараа hаамаан тээшэ hарбагад гэхэдэ хоёр hуга доогуурнь адхашана. Бахардажа, амяа абажа, абяа гаража ядан хэбтэhэн hаамаан нюдаргаа зангидажа зангидажа ерээд, шанга гэгшээр хашхаран, тэрэ үбгэндэ буулгажархин гэхэдээ ханаяа шаажархина. hэрин гэхэдэнь Цэн...нь «Юундэ хашхарбаш» гэжэ байба.

Газаа бүүрэг бааrаг, харанхы. Ударжа хахарhандал эндэ тэндэ об тоб соорхойтой набтагар хара ... огторгойгоор тамарна. Забhараарнь арбан табанай малагар hара харагдаад лэ үгы болоно.

***

— Сагаадаймнай боро хараан болотор ерэбэгүй. Айлай үхэр булта хотолоо. Тугалдааш мээхэй юумэ hэмнай. Үбhэнэй хорой руу орожо хог түүжэ ябаhаар хаагдашоо гээшэ гү, али шоно нохой...

— Яалтайб! Ошожо ерэхэ болоо хаб.

— Энэ харанхы hүни, хара hалхинаар яажа ябаха хүмни. Баруун хотогор тээhээл үхэр ерээ.

— Яаха гэжэ даа. Энээнhээ байха юумэ үзэгдэhэн бэе. Дождевик субым абажа ерэлши. Буум хаанаб,— гээд hаамаан үндэгэд гэнэ.

Боро толгойн араар Болзоотын хотогорой эхин хүрэтэр hүниин зорогоор махаhан hаамаан хуhамаг хорой, бууса hууринуудые үлөөнгүй ябажа, олоhон юумэ үгы. Нюураа хэхэ газар олохоор бэшэ, амяа абаха аргагүй шангаар hалхин үлеэнэ. Субын малгай толгойдо угалhан лэ гэжэ абарагдана. Үнеэгээ олоогүй hаамаан гэр тээшээ гэшхүүлхэ баатай болобо.

Огторгойдо тамараашa баглагар хара үүлэнэй забhараар хирэ хирэ болоод лэ hара ёлоб-ёлоб шагаана. Талада гарахадань hалхин бүри шангадаhан шэнги боложо тэмтэрхээ hанатар үлеэнэ. Боро толгой ара тушаа ерэхэдээ «гэр ойртоо» гэжэ hаамаанай зосоо нэгэ бага заhарна. Ябаhаар ябатараа боро толгойн ара өөдэ хараад орхино. Ялагад-ялагад гэhэн бүүдэгэршэг гал харагдаад лэ үгы болошоно. Ябад гээд лэ харахадань тэрэ гал нюдэндэнь тодолдоно. «Ай бурхан hахюуhам абарыш» гээд нананшалан, аман соогоо юушьеб уншана. Айха бүринь гал забдагүй харагдахадал гэнэ. Хойноhоонь юумэн hаршаганахадал гээд, зулгаажа байhан шэнгеэр хормойнь хүлынь тушаа. Сошоhондоо хулгай нюдөөрөө гэдэргээ харан даб-даб гээд абана. Юуншье харагданагүй. hаамаан hанаха юумые hанаа, бодохо юумые бодоо: Лама ябахадаа уншадаг уншалгаяашье тэндэ хээ. Ябаха бүхэндэнь үнөөхи галынь харагдаhаар, хойноhоонь «дахасалдааша» юумэн hаршаганаhаар...

Харин толгойн арые үнгэржэ, тэрэнэй зүүгээр ташахадань галшье харагдахаяа болибо. hалхи руу ябахаданшье хүнгэн, тушаха, hаршагганаха юумэниинишье үгы болошоо.

Зүрхэеэ амаараа гарган алдаhан hаамаан арай шамай гэртээ хүрэжэ ерээ hэн. Айhандаа бэе, гар, хүл, үе мүсэнь шэшэрнэ, hалганана. Шэг шарайданьшье абаха hэнэгүй, шуhаа татажа, хүхэ сагаан.

— Ихэдээ яагаабши. Үнеэмнай үни ерээ.

— Яаха гэжэ. Шамhаа болоо. Тодхор баршад дайраа. Зүгнэhэн юумэндэл муухайгаар зүүдэлhэн хүм. Уншалгын хүсөөр амиды гаража ерээб даа. Амиды амитанда иимэ юумэн бү үзэгдэг.

— Юун болоо гээшэб.

— Болохо юумэн болоо, хараха юумэ хараaб. Хүн болоhоор иимэ юумэ үзөөгүйб. Шүдхэр үхэдэл гээшэ биил юумэ байна бшуу даа.

— Бү хэлэл даа, айдаhам хүрэнэ. Мүнөө hүни баhа унтахагүймни ааб за.

***

Үглөөдэрынь hалхитай байба. hаамаан түлеэндэ ошобо. Үдэ багта Боро толгойн араар hаамаан найгуулба. Тиихэдээ урда ара өөдэ харан гэhээнь хонхор жалга соогуур тогтоhон саhан эрээг-таряаг хайлан мульhэн болошоод, hара, наранай туяада тудагдан, холуур ябаhан хүнүүдтэ ялалзаhан гэрэл үгэжэ байба. «Хосоро шамай, энэ шолмые хараад айгаа hэмбиб» гэжэ халаглаhаар гэртээ бусаа бэлэй.

Хожомынь тайлбарилжа мэдэн гэhээнь түргэн hалхинда дардагар субынь хормой hаршаганажа, хойноhоонь юумэнэй дахасалдаhан абяа дуулдаhан байгаа. Тиихэдэ хормойень хажуу тээшэнь хиидхүүлhэн hалхин хүлынь тушуулаа.

Хамаг юумэн hанаанай. «hүзэгhөө — hэжэг» гэжэ хэлэдэгэй ёhоор hаамаан hарын толон, үүлэнэй hүүдэр, хабарай хара hалхин гурбанhаа айжа «баршадтаhаниинь» тэрэ бэлэй.

Н. ЦЫБЕНОВ.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1963 оной апрелиин 10.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарhаа): Геннадий Плугин, Виталий Гнитько, Владимир Г... Ленский гэгшэд харуулагдана. Эдэнэрнай Улаан-Үдын 42-дохи hургуулиин 9-д... даг юм. hуралсал ажал хоёртоо тэгшэ адляар хандадаг эдэнэрнай дунда hургуули... соролой аттестат абахадаа электрослесарь гэhэн үнэмшэлгэтэй болохо байна. Мүнөө... түрүүшүүлэй дүршэлдэ hуралсана.

Ф. СОР...

Жаран табанай ой

...Саб сагаан толгойтой, сэбэр гоёхон бэетэй нэгэ үбгэжөөл Люботин станци ошохоор түмэр замай захаар үнгэржэ ябаба. Тиигэжэ ябатараа доро—түмэр харгын рельсэ дээрэ жаахан үхибүүнэй наадажа hуухые обёоржорхибо. Тэрэшье тэрэ гэлэй, энэ үедэ нээрhээр, түерhөөр поезд ерэжэ ябаба.

...Түмэр харгы зубшан гүйхэдөө үрдихөөр бэшэ байба. Харин үбгэжөөл тэрэ дороо сэхэ харша дээгүүр солбохоноор hүрөөд саашаа гүйжэ, ябууд дундаа мүнөөхи үхибүү шүүрэн, харгын саада тээ hүрэшэоэ...

Энэмнай ороной спортсменүүдэй нэгэн—Федор Андреевич Забелин байшоо. Федор Андреевич наян жэлэйнгээ, спортынгоо ажал ябуулгын жаран табан жэлэй ойн баярые hаяар үнгэргэхэнь.

Нүхэр Забелин үнгэрhэн энэ үе соогоо хэды олон физкультурнигуудые хүмүүжүүлээ, дамжуулаа гээшэб?! Тэрэ 1908 онhоо Петербургдахи реальна училищада гимнастикын хэшээл үнгэргэжэ эхилhэн намтартай. Тиихэдэ 1912 ондо Стокгольм городто болоhон олимпиин нааданда хабаадалсаhан байна.

Октябриин революциин түрүүшын үдэрнүүдhээ Улаан Армиин зэргэдэ ябажа, сэрэгшэдэй курсануудта спортын инструктор болоhон байгаа.

...1912 он. Петербургын спортдо дуратайшуул гушан километрэй зайда урилдаа эмхидхээ hэн. Урилдагшадай дунда Федор Забелин хабаадалсаhан юм. Тэрэ гэhээнhээ хойшо Пушкин—Ленинград гэhэн маршрут заншалта боложо, Федор Андреевич жэл бүхэндэ энэ мүрысөөндөө хабаадалсадаг байhан.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай hүүлээр Федор Забелин Украина зөөжэ, Люботино тосхондо ажаhуудаг болоhон байгаа. Эндэ байхадаа гимнастика, футболдо дуратайшуулай дунда мүрысөө, hорёо үнгэргэдэг, тосхоной hургуулинуудаар ябажа үхибүүдтэ спортын элдэб янзын зүйлнүүдые харуулдаг байгаа.

Федор Андреевич 70 наhатайдаа Харьковска областиин суглуулагдамал командаhаа хорин табан километрэй зайда урилдаhан юм. «Танай зүрхэн, уушха зарим залуушуулайхиhаа hурагтүй hайн» — гэжэ врачнууд тэрээндэ хэдэн удаа хэлэдэг байна.

Жаран табан жэлэй туршада спорттой ханилhан Федор Андреевичэй намтар залуушуулда үльгэр жэшээ боложо үгэнэ.

(ТАСС).

Овощынгоо түрүүшын хур...

Огородой эдеэгээр арад зониие хүсэд хангаха тухай зорилго хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдана.

Гол горходой шааян хүүен урдаха абяан хонгёо дуута шубуухайн уянгата аялгатай нэгэдэн зэдэлнэ. Хабар ерээ ха юм даа. Тэрэниие огород тарилгашад хамагhаа түрүүн угтана. Ивалгын үйлэдбэриин туршалгын ажахын нэгэдэхи отделениин хоёрдохи бригадын теплицын комбинадай хүдэлмэрилэгшэд аяар намарhаа хойшо овощ тарилгадаа бэлдээ.

Аюша Цыреновэй даадаг бригадынхид огород тариха газараа буртаг үбhэ болон хагда хамхуулhаа сэбэрлэhэн байха юм. Тиигэжэ ургасада хоро хүргэдэг элдэб буртаг үбhэнэй ургахагүйнь тулада суглуулhан тэрэ хагда хамхуулаа галдаа hэн.

Үбэл боложо эхилхэлээр парнигтаа хэхэ 1000 гаран тонно шэбхэ зөөгөө. Парнигаа заhабарилаа. 600 рама шэнээр бэлдээ. hолоомон хушалта олоор гүрөө, уяа.

Бүхээгтэй теплицэдэ hуулгагдаха рассада таригданхай. Тэндэ овощ ургуулагшад Ли Ху-дэ, Мария Павлова, Еши-Норбо Бадмацыренова, Лайжит Раднаева гэгшэд оролдосотой hайнаар хүдэлнэд. Тэдэнэрэй ургуулhан рассада бүхээгтэй теплицын секцинүүдтэ hуулгагдаа hэн. Тэдэ секцинүүдынь 3000 дүрбэлжэн метр талмайтай юм.

даадаг тепли... ша кочегар... магтаалтай. ... Дамба-Дугар... жи Бадмацы... Нимаев гэгшэ... лаасуулдаг б... соонь заhаб... овощ абалга... мэриhөө дул... юм.

Овощ ургу... рингөө зүбл... оной социали... абаа. Тиихэдэ... лай хүндэтэ ... тэхын түлөө ... дэhэн байна. ... гадын гэшүүд... уялгануудые ...

Теплицын ... Дулма Мижи... ренгармаева ... туд бүриингө... метр талмай ... жэн метр га... hээ 17 кило... 20—20 килогр... ха гэhэн уя... Дашиева 330 ... талмай дээрэ... үгэрсэ болон ... уялгатай. М... родшодынь т... щой үндэр у... гатайгаар аж...

Эндэхи ово... мартын 29-д... үгэрсын ург... далдаа найм... та эльгээhэн ...

Лубсан-Цырен Дашиевай

Орохоёо зайсахаар ст...

Бэшүүр тосхоной столоводо ороhон хүн тэндэхи hалан муухай байдалые, амта шэмэгүй эдеэе голодог. Тиихэнь буруу бэшэ. «Хоёр шэхэнhээ хойшо гаргабал хоол» болоно бэзэ гэжэ хайша хэрэгээр эдеэ бэлдэхэhээ гадна, столовые даагша нүхэр Савельев түрүүтэй тэндэхи хүдэлмэрилэгшэд хамтын эдеэнэй газарта сахигдаха ёho гурим хазагайруулдаг. Жэшээнь, официантканууд, сай, шүлэ аягалагшад тархидаа пулаадгүй мүртөө халаадгүй хү... соо архи уух... холой байба... шуул бии ... Тэрэниие огто... ловодоо гү... оролдохо тух... лалта хэгдэ... хүдэлмэрилэг... лаа обёорооо... еынгээ амар... болотор хүн... хайхархагүй ...

Ботвинник—Петро...

Шатараар дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө эхилhэн мүрысөөнэй наймадахи уулзалга харахаа хүн зон олоороо сугларaа. Нааданай эхилэн сасуу гроссмейстернүүд бэрсэнүүдэйнгээ урдахи хүбүүдые түлхижэ, түргэ түргэн арбаад ябадал хэжэрхёо. Эдэ ябадалнуудай хэгдээд байхада, урда үдэрэйхидэл хюлгэ дээрэ зургаадахи нааданай байдал тохёолдоно. Тиихэдэ наадан амарханаар үнгэржэ, зоборигүй тэнсээ бэлэй. Тэрэ уулзалгадаа Петросян мүнөөдэрэйхидэл хараар наадаhан байгаа.

Ботвинник юундэ хуушанайхяараа наадана гээшэб? Сагаанаар наадагшын арбан нэгэдэхи ябадалай хэгдэхэдэ, эдэнэрэй хайшан гээд наадаха нюуса нээгдэнэ. Ботвинник дундахи хүбүүгээ үгэжэ, баршаатай наймаа хэнэ. Саандаа сагаанаар наадагшын бодонууд hайн hуури эзэлжэ, харанъ бодонуудаа гаргажа үрдеэгүй дээрэhээ, ноёнойнгоо байдал hайжаруулхые оролдоно.

Петросян аргагүй hайнаар ноёнойнгоо талые хамгаалха ёhотой. Тиигээгүй hаа, алдажашье болохоор ха юм. Хэды минута hууhанай удаа саг соонь бэрсээ урагшань гаргажа, hайн хамгаалалга эмхидхэнэ. Иигэжэ зобожо, тулижа hуухадань дэлхэйн чемпион бага зэргэ туhаламжа үзүүлээ. Юуб гэхэдэ, сагаанаар наадагша арбан табадахи ябадалаа хэхэдээ тэргын мүр хаагаад hууhан хүбүүгээ урагшань дабшуулаа бшуу. Тиигэжэ хараар наадагшань зали абажа, байдалаа hайжаруулна. Ботвинник хүндэ артиллерээрээ добтолбошье, харын талые сүмэлхэнь тиимэшье бэлэн бэшэ болошоо.

Петросян хүбүүгээ бусааhанай hүүлдэ, бэрсээ hэлгэжэрхёо. Нааданай эхилhээр хорин хоёрдохи ябадалай хэгдэхэдэ Ботвинникай тэнсэе гэhэн дурадхалые Петросян зүбшөөнгүй, наадаяа үргэлжэлүүлээ. Петросян удаадахи ябадалнуудаа хэхэдээ өөрынгөө арсаае зүбтүүлхын тула хэдышье оролдоо. Дэлхэйн чемпион өөрынгөө hула хүбүүдые хамгаалжа, нүхэрэйнгөө хэhэн ябадал бүхэниие хэр... хаража h... hүүл багта ... бүриин тэмэ... түрүүшын ... шээ болоо... хойшолуула... дүшэн хоёр... шээ.

Үсэгэлдэр ... наадан үрг...

уласхоор...

Ц. Ц. ...

Манай адрес, теле...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. ...
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. ... ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной ... —24-74, сельского хозяйства—47-59, сов... и культуры, литературы и искусства—34-0... транспорта, информации—35-14, писем и р... отдел переводов и корректорская—35-95, ... Для междугородных переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Мин... Бурятской АССР.

Н000396.